

LearnersMot2

Tworzenie stałego środowiska sprzyjającego uczeniu się osób w wieku 45+ o niskim poziomie wykształcenia i umiejętności

Projekt nr: 2020-1-ES01-KA204-081775

ZGŁĘBIAMY TAJNIKI CZYTANIA I PISANIA

KURS W FORMULE BLENDED LEARNING DOTYCZĄCY
ZAPOBIEGANIA ANALFABETYZMOWI FUNKCJONALNEMU W
SYTUACJACH ŻYCIA CODZIENNEGO ORAZ EDUKACJI
DOSKONALĄCEJ PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI

Polska

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ZGŁĘBIAMY TAJNIKI CZYTANIA I PISANIA

KURS W FORMULE BLENDED LEARNING DOTYCZĄCY ZAPOBIEGANIA
ANALFABETYZMOWI FUNKCJONALNEMU W SYTUACJACH ŻYCIA
CODZIENNEGO ORAZ EDUKACJI DOSKONALĄCEJ PODSTAWOWE
UMIEJĘTNOŚCI

Zgłębiamy tajniki czytania i pisanie

Kurs w formule blended learning dotyczący zapobiegania analfabetyzmowi funkcjonalnemu w sytuacjach życia codziennego oraz edukacji doskonalącej podstawowe umiejętności

Wydawnictwo: Edensol, reprezentowane przez Olenę Korzhykovą

Redaktorzy: Urška Majaron, Dušana Findeisen

Autorzy: Ana Isabel Herranz Zentarski, Biserka Neuholt Hlastec, Darja Lužnik, Dušana Findeisen, Urška Majaron, Tatjana Atanasova Pachemska, Chrystalla Panayi, Vasileios Poulidakos, Wiesław Talik

Recenzja: Prof. Dr. Nives Ličen, Dr. Ana Krajnc, Professor Emerita

Projekt: OIC Poland Foundation

©: Edensol

Projekt The LearnersMot2 jest finansowany ze środków Komisji Europejskiej

Niniejszy kurs został przetłumaczony z języka angielskiego - ISBN: 978-84-09-40773-6

WPROWADZENIE	7
MODUŁ 1. JEŚLI JA MOGĘ TO ZROBIĆ, TO TY TEŻ MOŻESZ	9
ROZDZIAŁ 1. ZAPOZNAJMY SIĘ Z TEORIAM I NA TEMAT MOTYWACJI I UCZENIA SIĘ	10
ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI	13
ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE	14
MODUŁ 2. CODZIENNA PRACA	16
ROZDZIAŁ 1. CZY MIEJSCA PRACY NIEWYMAGAJĄCE WYSOKICH KWALIFIKACJI RZECZYWIŚCIE ICH NIE WYMAGAJĄ?	17
ROZDZIAŁ 2. PROCES UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH W MIEJSCU PRACY	17
ROZDZIAŁ 3. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI	21
ROZDZIAŁ 4. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE	22
MODUŁ 3. JAKI TEN ŚWIAT MAŁY!	26
ROZDZIAŁ 1. CZYM SĄ ŚRODOWISKO SPOŁECZNE I RUTYNOWE SYTUACJE SPOŁECZNE	27
ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI	29
ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE	30
MODUŁ 4. KULTURA JEST W ZASIĘGU RĘKI	34
ROZDZIAŁ 1. SPÓJRZMY Z SZERSZEJ PERSPEKTYWY	35
ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI	37
ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE	39
MODUŁ 5. WLICZ MNIE W TO!	43
ROZDZIAŁ 1. MATEMATYKA W ŻYCIU CODZIENNYM I KONIECZNOŚĆ POKONYWANIA WŁASNYCH LĘKÓW	44
ROZDZIAŁ 2. SYTUACJE RUTYNOWE WYMAGAJĄCE UMIEJĘTNOŚCI MATEMATYCZNYCH	45
ROZDZIAŁ 3: LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI	46
ROZDZIAŁ 4. ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ŻYCIA CODZIENNEGO UŻYWAJĄC POJĘĆ MATEMATYCZNYCH	48
MODUŁ 6. ZŁAP OKAZJĘ!	52

ROZDZIAŁ 1. WSZYSTKIE DZIEDZINY ŻYCIA ULEGAJĄ CYFRYZACJI, A MY POTRZEBUJEMY UMIEJĘTNOŚCI CYFROWYCH	53
ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI	56
ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE	58
ODPOWIEDZI DO ĆWICZEŃ	62
ZAŁĄCZNIK 1 - KARTA ĆWICZEŃ - MODUŁ 4	63
Worksheet 1	64
Worksheet 2	68
Worksheet 3	72
Worksheet 4	73
Worksheet 5	75
ZAŁĄCZNIK 2 - WYTYCZNE DOTYCZĄCE OPRACOWYWANIA	76
I REALIZOWANIA PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STARSZYCH O NISKIM WYKSZTAŁCENIU	76
I NISKICH KWALIFIKACJACH	76
Wprowadzenie	77
I. Alfabetyzm funkcjonalny - definicje i potrzeba świadomości	80
II. Jak czuje się osoba dotknięta analfabetyzmem funkcjonalnym	82
III. Istotne teorie dotyczące uczenia się	83
IV. Motywowanie do nauki osób starszych o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach	87
V . Rola edukatorów dorosłych w stosunku do uczniów dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym	88
VI. Jak postępować z uczniami dotkniętymi analfabetyzmem funkcjonalnym?	89
Bibliografia i literatura uzupełniająca	98

WPROWADZENIE

Analfabetyzm funkcjonalny jest skutkiem ubocznym postępu społecznego i technologicznego. Jest to powszechne zjawisko w społeczeństwie wiedzy, gdzie szkolnictwo wyższe jest rodzajem biletu wstępu do pracy, życia i ciągłego samodzielnego uczenia się. Prezentowany kurs jest integralną częścią projektu LearnersMot2, będącego kontynuacją projektu LearnersMot, wdrażanego w ramach Programu Erasmus+.

Nasz kurs jest zaproszeniem do nauki multimodalnej lub mieszanej w zakresie alfabetyzmu funkcjonalnego. Składa się on z 6 modułów zawierających teoretyczne treści, filmy wideo, praktyczne i interaktywne ćwiczenia oparte na metodach cyfrowych. Moduły te zawierają treści dotyczące społecznych, zawodowych i kulturowych obszarów życia (Moduły 2,3 oraz 4). Moduł 1 zgłębia temat motywacji, moduł 5 – umiejętności liczenia, a moduł 6 – cyfryzacji i metod cyfrowych w kształceniu osób dorosłych.

Koncepcje teoretyczne przedstawione w tym kursie są połączone z *ćwiczeniami praktycznymi, nawiązującymi do tematu danego modułu i/lub do sytuacji z życia codziennego.* Korzystają z nich zarówno edukatorzy dorosłych jak i starsze osoby uczące się.

Edukatorzy dorosłych będą mogli wykorzystać ćwiczenia praktyczne jako materiał do nauki dla swoich uczniów. Będą oni musieli być bardzo pomysłowi, by sprostać potrzebom uczestników i posiadaną przez nich wiedzą empiryczną. Osoby starsze o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach stale sprawdzają czy wiedza, którą zdobywają w trakcie kursu ma związek z tym, co już umieją. Możesz pomyśleć, że wszyscy dorośli uczą się tego samego – i nie mylisz się – ale większość osób dorosłych uczy się nowych rzeczy pomimo tego, że wiedza, którą zdobywają, nie ma związku z ich życiem i bieżącymi potrzebami. W przeciwieństwie do nich osoby o niskim wykształceniu odrzucają nie tylko sam program i wysiłki edukatora, ale też samą naukę i zapewne będą chcieli zrezygnować tak szybko jak to możliwe. Z tego względu jako edukator dorosłych masz na sobie obowiązek wpływania nie tylko na naukę osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym, ale także na ich życie.

Niniejszy kurs jest skierowany głównie do edukatorów dorosłych i ma na celu pomóc im zrozumieć złożoność zjawisk analfabetyzmu i alfabetyzmu funkcjonalnego. Ma on być pomocą w rozpoznawaniu osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym i ich sposobów na ukrywanie się. Co więcej kurs ten wspiera budowanie i doskonalenie podstawowych umiejętności uczestników (czytania, pisania, umiejętności poznawczych, kulturowych, cyfrowych i umiejętności liczenia). Oprócz tego edukatorzy dorosłych powinni znaleźć sposoby na wzmocnienie motywacji do nauki u osób o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach. Ich zadaniem jest motywowanie ich do rozpoczęcia edukacji oraz do pozostania w niej.

Dušana Findeisen

MODUŁ 1. JEŚLI JA MOGĘ TO ZROBIĆ, TO TY TEŻ MOŻESZ

Motywowanie uczniów o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach w edukacji pozaformalnej

CZAS TRWANIA: 90 minut

SPRZĘT: Komputer, laptop lub smartfon, dostęp do Internetu

WPROWADZENIE

Twoi uczniowie są dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym. Na szczęście można to zmienić, choć niektóre osoby o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach z czasem znalazły się w grupie osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym. Czują się oni winni, że nie osiągnęli więcej, boją się, że złe wspomnienia i uczucia ze szkoły powrócą, nie chcą zmian. Nie wiedzą jednak, że chodzenie do szkoły to nie to samo, co uczestniczenie w kursie. Edukatorzy mają za zadanie uspokoić ich, zachęcać, motywować do nauki i do tego, by nie zaprzestali edukacji.

O MODULE SŁÓW KILKA

Moduł składa się z trzech rozdziałów:

Rozdział 1. Zapoznajmy się z teoriami dotyczącymi motywacji i uczenia się

Model Uczenia się przez Doświadczenie Davida Kolba

Teoria Autodeterminacji Edwarda Ryana i Richarda Deciego

Teoria Inteligencji Wielorakich Howarda Gardnera

Rozdział 2. Literatura uzupełniająca i sprawdzenie zrozumienia treści

Rozdział 3. Wykorzystajmy wiedzę w praktyce

Ćwiczenia przełamujące lody

Ćwiczenie 1. Co mnie motywuje, a co demotywuje?

Ćwiczenie 2. Jakie korzyści mogę czerpać z uczenia się?

Ćwiczenie 3. Jak lubię się uczyć?

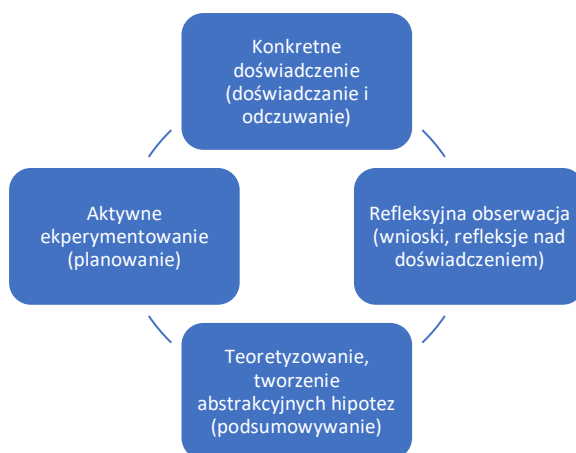

ROZDZIAŁ 1. ZAPOZNAJMY SIĘ Z TEORIAMI NA TEMAT MOTYWACJI I UCZENIA SIĘ

MODEL UCZENIA SIĘ PRZEZ DOŚWIADCZENIE *DAVIDA KOLBA*

Czym jest uczenie się? Według Davida Kolba (1984), uczenie się jest związane ze zmianą zachowania. Nowe doświadczenia zmieniają poprzednie. Uczenie się występuje w konkretnej sytuacji, tu i teraz. Dlatego ważne jest, aby twoi uczniowie byli poddawani wartościowym doświadczeniom.

Proces uczenia się tworzy cykl, w którym kluczową rolę odgrywa doświadczenie i jego analiza (Kolb, 1984). Kolb opisuje proces uczenia się jako czteroetapowy cykl. Proces ten zazwyczaj rozpoczyna się od konkretnego doświadczenia, które następnie jest analizowane z różnych perspektyw, poddawane refleksji w celu wyciągnięcia wniosków, tworzenia uogólnień, a nawet teorii i logicznej całości w późniejszym etapie. Na końcu tego procesu zmienia się zachowanie uczącego się. Uczący się zmieniają swoje myślenie, odczuwanie i działanie. Podejmują praktyczne działania i plany, aby wykorzystać refleksje z poprzedniego etapu:

Teraz porównaj wiedzę, którą posiadasz, z wiedzą, którą zdobywasz podczas nauki; obserwuj, zastanawiaj się, oceniaj krytycznie, a przede wszystkim przekładaj wiedzę na praktykę. Zachęć uczniów do zastanowienia się nad przeszłością, jak postępowali, co myśleli i jak inaczej postąpiliby teraz w swoim życiu osobistym lub towarzyskim.

TEORIA AUTODETERMINACJI EDWARDA RYANA I RICHARDA DECIEGO (1985)

Teoria ta odpowiada na pytanie: co sprawia, że jesteśmy zmotywowani? Ważne są następujące czynniki:

Kwalifikacje - aby być zmotywowanym do zrobienia czegoś, trzeba to umieć robić. Odnosi się to do naszego przekonania, że potrafimy wykonać pewne czynności i radzimy sobie z nimi.

Autonomia - lubimy mieć swobodę wyboru i decydować o tym, co i jak zrobimy.

Powiązanie - kiedy coś robimy, musimy wiedzieć, jaki jest cel naszego działania i dlaczego jest ono ważne.

Motywacja wewnętrzna - ważne jest przekonanie o własnej skuteczności i rozwoju umiejętności.

TEORIA INTELIGENCJI WIELORAKICH HOWARDA GARDNERA

Howard Gardner jest autorem Teorii Inteligencji Wielorakich. Uważa on, że inteligencje są zawsze wynikiem wzajemnych interakcji pomiędzy uwarunkowaniami biologicznymi a możliwościami uczenia się istniejącymi w danej kulturze (Gardner, 2006). Każdy człowiek ma inny potencjał intelektualny i inny profil inteligencji - niektóre inteligencje są bardziej rozwinięte, a inne mniej. Określone typy inteligencji związane są z mechanizmem odbierania i przetwarzania informacji - sposoby uczenia się dotyczą dominującej inteligencji. Ważne jest, aby edukatorzy, szczególnie osób nisko wykształconych, obserwowali typ inteligencji u swoich uczniów, wybierali takie konteksty i ćwiczenia, które będą dla nich satysfakcjonujące.

Osiem typów inteligencji autorstwa Gardnera:

Przyrodnicza	Logiczno-matematyczna	Interpersonalna	Ruchowa
Językowa	Przestrzenna	Muzyczna	Intrapersonalna

Inteligencja przyrodnicza związana jest ze zdolnością rozumienia praw natury i postępowania zgodnie z nimi. W trakcie uczenia się miej wokół siebie rośliny i dostęp do świeżego powietrza. Szukaj podobieństw między naturą a rzeczami, których się uczysz.

Inteligencja logiczno-matematyczna związana jest ze zdolnością do zauważania wzorów logicznych lub liczbowych, zdolnością do rozumowania i liczenia. Upewnij się, że treść jest ułożona w sposób logiczny podczas nauki - używaj tabel i wypunktowań.

Inteligencja interpersonalna to zdolność do nawiązywania relacji, komunikowania się i współpracy z innymi. Zaproś kogoś do wspólnej nauki, poszukaj klubów i grup zainteresowań, w których możesz wymieniać się wiedzą i umiejętnościami.

Inteligencja ruchowa związana jest ze zdolnościami manualnymi i sportowymi, dobrą koordynacją i zręcznością podczas korzystania z różnych przedmiotów. Podczas nauki potrzebujesz ruchu i ekspresji.

Inteligencja językowa związana jest z wrażliwością na dźwięki, rytmy, umiejętnością czytania, pisania i komunikowania się za pomocą słów. Czytaj, pisz, rób notatki, twórz rymowanki i wierszyki podczas nauki.

Inteligencja przestrzenna to zdolność do malowania, rysowania i łatwego tworzenia w umyśle obrazów, relacji przestrzennych i wizualizacji. Podkreślaj linie kolorami, rysuj diagramy, obrazki podczas nauki.

Inteligencja muzyczna związana jest z wrażliwością na rytmy, dźwięki, a także śpiew, grę na instrumencie. Słuchaj podcastów, audiobooków i powtarzaj tekst na głos podczas nauki.

Inteligencja intrapersonalna to zdolność do koncentrowania się na swoich uczuciach, wyciągania wniosków z przeszłych doświadczeń i do planowania. (Gardner, 2006).

ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

- Podręcznik na temat wrodzonej motywacji i teorii samostanowienia Deciiego i Ryana:
Deci, E. L.; Ryan, R. M. Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York: Plenum, 1985.
- Model uczenia się przez doświadczenie Kolba:
Kolb, D. A. Experiential learning: Experience as the source of learning and development Englewood Cliffs, New York: Prentice Hall, 1984.
- Gardner, H. Inteligencje wielorakie: Nowe horyzonty w teorii i praktyce. MT Biznes, 2009.
- Model uczenia się przez doświadczenie:
<https://perceptiedukacja.pl/uczenie-sie-przez-doswiadczenie-cykl-kolba/>
- Strona Instytutu Nauczania Eksperymentalnego (ang. Institute for Experiential Learning):
<https://experientiallearninginstitute.org/>
- Teoria Autodeterminacji (ang. Self-determination Theory):
<https://selfdeterminationtheory.org>
- Howard Gardner:
<https://www.howardgardner.com/>

SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

1. Kolb opisał cztery etapy w cyklu uczenia się przez doświadczenie: 1. konkretne doświadczenie; 2. refleksyjna obserwacja; 3. tworzenie abstrakcyjnych hipotez; 4. aktywne eksperymentowanie.
PRAWDA FAŁSZ

2. Kwalifikacje, Autonomia i Powiązania są głównymi składnikami motywacji.
PRAWDA FAŁSZ

3. Według Howarda Gardnera istnieje 8 rodzajów inteligencji, takich jak **Logiczno-matematyczna, Językowa i Historyczna.**

PRAWDA

FAŁSZ

ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE

ĆWICZENIA PRZEŁAMUJĄCE LODY

Ćwiczenia przełamujące lody związane są z tematem szkolenia. Uczestnicy siadają na krzesłach w kółku (nie ma stołów). Nie ma krzesła dla jednego uczestnika - tego, który rozpoczyna grę (ochotnik).

Uczestnik rozpoczyna grę mówiąc: Wstają wszyscy, którzy... np. lubią uczyć się słuchając muzyki, nie lubią szkoleń teoretycznych, są ciekawi świata, lubią czytać książki itp. Uczestnicy, którzy zgadzają się z danym stwierdzeniem, muszą wstać i zmienić miejsce (nie mogą wybrać krzesła, które jest obok ich miejsca). Zawsze będzie ktoś, kto stoi, jego zadaniem jest powiedzieć: Wstają wszyscy, którzy... Prowadzący przerywa grę po kilku rundach. Na zakończenie można zapytać uczestników, jak się czują.

ĆWICZENIE 1. CO MNIE MOTYWUJE, A CO DEMOTYWUJE?

To ćwiczenie ma na celu uświadomienie uczestnikom, co ich motywuje lub demotywuje do podnoszenia swoich kompetencji.

Uczestnicy w 3-4 osobowych grupach wypisują na dużych arkuszach papieru (np. tablicy demonstracyjnej) czynniki, które motywują i demotywiają osoby o niskich kwalifikacjach do podnoszenia swoich kompetencji i podjęcia nauki. Następnie trener prosi każdą z grup o zaprezentowanie swoich wyników. Edukator moderuje dyskusję zadając pytania o to, jak wspierać motywację, jak radzić sobie z demotywatorami (niechęcią). Podsumowując dyskusję, edukator może zatrzymać się nad Teorią Autodeterminacji Richarda Ryana i Edwarda Deciego. Zachęca także uczestników do podzielenia się wnioskami z tego ćwiczenia - co i jak zamierzają zastosować w praktyce?

ĆWICZENIE 2. JAKIE KORZYŚCI MOGĘ CZERPAĆ Z UCZENIA SIĘ?

Uczestnicy poznają krótką historię życia osoby o niskich kwalifikacjach, która rozpoczęła naukę/zdobyła nowe kompetencje i odniosła sukces na rynku pracy. Edukator wybiera odpowiednie studium przypadku, tak aby uczestnicy mogli identyfikować się z przedstawioną osobą. Prowadzący może przygotować kilka takich przykładów, aby uczestnicy analizowali różne historie w mniejszych grupach. Należy ich zapytać o refleksje, spostrzeżenia i przemyślenia po przeanalizowaniu poszczególnych życiowych historii.

Następnie trener zaprasza uczestników do pracy w podgrupach. Ich zadaniem jest wymienienie korzyści, jakie można odnieść z uczenia się (na podstawie przedstawionych studiów przypadków i własnych doświadczeń - co zyskali, gdy zdobyli nową wiedzę, umiejętności, kwalifikacje). Uczestnicy powinni zaprezentować swoje wnioski całej grupie, trener może zachęcić ich do dyskusji i dzielenia się swoimi przemyśleniami i opiniami. Na koniec uczestnicy pracują w parach i dzielą się wnioskami wyciągniętymi z tego ćwiczenia - co i jak zamierzają zastosować w praktyce?

ĆWICZENIE 3. JAK LUBIĘ SIĘ UCZYĆ?

Ćwiczenie to ma na celu rozpoznanie własnego sposobu uczenia się według dominującego typu inteligencji. Po pierwsze, uczestnicy mogą rozwiązać test diagnozujący inteligencje wielorakie według Howarda Gardnera (<https://www.idrlabs.com/pl/inteligencji-wielorakiej/test.php>). Niestety, jest on długi. Jeśli uczestnicy chcą, mogą podzielić się swoimi wynikami z innymi i odnieść się do konkretnych sytuacji ze swojego życia i sposobu uczenia się.

Edukator opisuje i wyjaśnia typy inteligencji wielorakich Gardnera (wszystkie), podaje i podkreśla praktyczne wskazówki, jak organizować naukę, biorąc pod uwagę dominujący typ inteligencji.

MODUŁ 2. CODZIENNA PRACA

Codzienne rutynowe sytuacje w środowisku pracy dające możliwość nauki podstawowych umiejętności

CZAS TRWANIA: 120 minut

SPRZĘT: Komputer, laptop lub smartfon, dostęp do Internetu

WPROWADZENIE

W tym rozdziale postaramy się zwiększyć świadomość na temat znaczenia sytuacyjnego uczenia się i uczenia się w miejscu pracy. Rozdział ten zawiera również ćwiczenia przełamujące lody i ćwiczenia do wykorzystania przez edukatorów w ramach pracy z dorosłymi.

O MODULE SŁÓW KILKA

Moduł ten składa się z kilku rozdziałów: teoretycznego i praktycznego oraz z rozdziału sprawdzającego zrozumienie modułu.

Rozdział 1. Czy miejsca pracy niewymagające wysokich kwalifikacji rzeczywiście ich nie wymagają ?

Rozdział 2. Proces uczenia się dorosłych w miejscu pracy

Sytuacyjne uczenie się

Codzienna nauka

Rozdział 3. Literatura uzupełniająca i sprawdzenie zrozumienia treści

Rozdział 4. Wykorzystajmy wiedzę w praktyce

Ćwiczenie przełamujące lody: Dwie prawdy i kłamstwo

Ćwiczenie przełamujące lody: Kto to jest?

Ćwiczenie przełamujące lody: Zabawne pytania

Ćwiczenie przełamujące lody: Żywa biblioteka

Ćwiczenie 1. Umiejętności uczenia się, czytania i pisanie z wykorzystaniem instrukcji pracy (dla pracowników produkcyjnych)

Ćwiczenie 2. Nauka obsługi komputera w celu przygotowania arkusza kalkulacyjnego do magazynu (dla pracowników magazynów)

Ćwiczenie 3. Opisanie swojej firmy

ROZDZIAŁ 1. CZY MIEJSCA PRACY NIEWYMAGAJĄCE WYSOKICH KWALIFIKACJI RZECZYWIŚCIE ICH NIE WYMAGAJĄ?

Według Rosemarie Klein i Gerharda Reuttera (Profi train, s. 18) stanowiska pracy zmieniły się radykalnie w ciągu ostatnich lat i zmiany te będą postępować nadal. W przeszłości istniał jasny podział pracy, a w zawodach niewymagających wysokich kwalifikacji zatrudniano osoby z niskim poziomem wykształcenia, pracowników posiadających niskie kwalifikacje lub niewykwalifikowanych. Z czasem jednak zawody te stały się bardziej wymagające i aby sprostać nowym wyzwaniom, pracodawcy wymagają od pracowników ciągłego uczenia się.

Przykład: Zmiana pracy - przypadek opiekuna (Profi train, s. 18).

„Jeszcze kilka lat temu praca opiekuna w domu opieki wymagała niewielkich umiejętności. Jednak biorąc pod uwagę umiejętności, jakie musi posiadać opiekun w dzisiejszych czasach, praca ta nie wiąże się bynajmniej z niskimi kwalifikacjami, ponieważ zadania i stawiane wymagania są coraz wyższe na różnych poziomach tego stanowiska pracy.”

Obszary kształcenia i szkolenia w zakresie rozwoju umiejętności wynikają z rzeczywistych wymagań w konkretnych środowiskach pracy.

Gospodarka usługowa jest znacznie bardziej wymagająca niż przemysłowa. Biorąc pod uwagę fakt, że zajmuje się ona spełnianiem rozmaitych potrzeb konsumentów oraz dużym przekrojem odbiorców, gospodarka usługowa prowadzi do zwiększenia się liczby pracowników dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym.

ROZDZIAŁ 2. PROCES UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH W MIEJSCU PRACY

SYTUACYJNE UCZENIE SIĘ

Kształcenie i szkolenie w zakresie rozwoju umiejętności w środowisku pracy jest najkorzystniejsze, gdy opiera się na podejściu wykorzystującym uczenie się sytuacyjne.

Podejmowanie działań w miejscu pracy jest podstawą teorii sytuacyjnego uczenia się. Uczenie się w środowisku pracy ma miejsce podczas pracy lub realizacji zadań. Punktem wyjścia do nauki są sytuacje z życia, w których stosuje się dane umiejętności. W oparciu o te sytuacje powstają konkretne umiejętności i kompetencje, którymi pracownicy muszą umiejętnie zarządzać.

Przykład	Charakterystyka	Środki przekazu
<p>Rozumienie instrukcji obsługi danego narzędzia lub prostego urządzenia.</p> <p>Rozumienie instrukcji dotyczących pracy, która ma być wykonana.</p> <p>Zwracanie się do przełożonego/instruktora o wyjaśnienia.</p> <p>Sygnalizowanie, że instrukcje i objaśnienia zostały zrozumiane.</p>	<p>Jest to rozmowa twarzą w twarz pomiędzy dwoma osobami; dozwolone jest używanie gestów i mimiki.</p> <p>Rozmowa jest prowadzona bezpośrednio na miejscu; istnieje możliwość przedstawienia ważnych elementów.</p> <p>Pracownik jest na niższym stanowisku w hierarchii.</p> <p>Tempo mówienia pracownika jest wolne; może zostać ograniczone do odpowiedzi "tak/nie", bądź do okazania zrozumienia/niezrozumienia.</p>	<p>Ukazanie sytuacji.</p> <p>Zrozumienie ważnych słów (tu, tam, teraz, najpierw, potem, itd.)</p> <p>Używanie języka, gestów i mimiki twarzy, aby pokazać zrozumienie lub brak zrozumienia.</p> <p>Pytania są dozwolone.</p> <p>Proste techniki zadawania pytań, poparte mimiką i gestami.</p>

Celem sytuacyjnego uczenia się jest twierdzenie, że wiedza i umiejętności są nie tylko nabywane w określonych sytuacjach i w odniesieniu do pracy, ale mogą być także stosowane przy rozwiązywaniu nowych problemów w innych dziedzinach życia.

Tabela 1: SVEB 2016. K1 Rozumienie bezpośrednich poleceń w miejscu pracy z wykorzystaniem pomocy sytuacyjnej.

Uwaga. Zaczerpnięte z Go Toolkit Arbeitsplatzorientierte Förderung der Grundkompetenzen: Tom 2. Deskriptoren (s. 16)

Badania PIAAC wykazały, że umiejętności związane z pisaniem i umiejętność rozwiązywania problemów są często niezbędne do wykonywania codziennych zadań w pracy. Tuż za nimi plasuje się umiejętność przyswajania wiedzy. Stopień, w jakim możemy poprawić nasze umiejętności tekstowe i zdolność rozwiązywania problemów, zależy również od organizacji pracy. Efektywne metody pracy takie jak: samodzielność, praca zespołowa, niezależność, mentoring, praca w systemie zmianowym oraz wykorzystanie nowych form uczenia się, zwiększają liczbę i jakość możliwości uczenia się, wspierają naukę w środowisku pracy i skutecznie przyczyniają się do rozwoju umiejętności (OECD, 2016a i OECD, 2016b).

Niepokojący jest fakt, że w kształceniu dorosłych uczestniczą osoby, które nie ukończyły szkół kształcenia zawodowego i nie posiadają kwalifikacji. Poniżej przedstawiono przyczyny takiego stanu rzeczy:

- 30,7% badanych twierdzi, że nie widzi korzyści w kształceniu,
- 28,9% badanych twierdzi, że nie pozwala im na to nakład pracy/nie mają czasu,
- 24,9% badanych twierdzi, że są niedostatecznie poinformowani lub nie otrzymują odpowiednich ofert, oraz
- 12,7% badanych twierdzi, że nie uczestniczy w szkoleniach ze względu na wysokie koszty.

Zakładamy, że większość zebranych odpowiedzi odzwierciedla obawy respondentów przed negatywnymi emocjami, których doświadczyli w okresie nauki szkolnej.

Słoweński instytut zajmujący się edukacją dorosłych (ang. Slovenian Institute of Adult Education) monitoruje uczestnictwo w kształceniu ustawicznym. Badania wykazały, że osoby dorosłe o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach uczestniczą w programach i działaniach w mniejszym stopniu niż osoby lepiej wykształcone i wykwalifikowane (na uczestnictwo osób dorosłych w tym rodzaju kształcenia wpływa również wiek, formalne wykształcenie,

zatrudnienie, stan zdrowia, a także płeć). Pomimo otrzymanych wyników ponad połowa respondentów zadeklarowała, że miejsce pracy jest odpowiednim środowiskiem do nauki.

Appleby i Barton (2008) twierdzą, że proces nauki ma trzy cechy:

- a) Uczenie się jest procesem poznawczym dotyczącym myślenia.
- b) Jest to proces emocjonalny, w który zaangażowane są emocje.
- c) Jest to również proces społeczny, który dotyczy działania.

Pedagogika sytuacyjnego uczenia się opiera się na następujących zadaniach nałożonych zarówno na twórców programów, jak i na edukatorów:

- (1) Analiza rutynowych zadań;
- (2) Badanie aspektów życia osoby uczącej się;
- (3) Zachęcanie do aktywnej nauki poprzez wykorzystanie oryginalnych materiałów ze środowiska pracy;
- (4) Upewnienie się, że uczestnicy uczą się w środowisku, które jest bezpieczne i które otrzymuje duże wsparcie;
- (5) Poszerzanie nauki o inne formy, w tym m.in. metody komunikacji ustnej, wizualnej, indywidualnej i grupowej.

Podejście oparte na nauce sytuacyjnej w szkoleniach i kształceniu w zakresie rozwoju umiejętności wykorzystuje materiały edukacyjne związane z rzeczywistymi sytuacjami w pracy.

Z reguły edukatorzy powinni zawsze zachęcać uczestników do przynoszenia ze sobą materiałów ze swojego środowiska pracy, takich jak formularze, rachunki i zadania, które chcą wykorzystać jako przykłady do nauki. Materiały te powinny obejmować szeroki zakres środków dydaktycznych, np. materiały wizualne (mapy myśli, filmy wideo, zdjęcia), słuchowe (filmy wideo, nagrania dźwiękowe, dyskusje) i kinestetyczne (odgrywanie ról, konkretne materiały).

PROCESY UCZENIA SIĘ NA CO DZIEŃ

Jak uczą się dorośli – codzienne sytuacje:

<https://www.youtube.com/watch?v=3LdEwYDDJBg>

Codzienne czynności mają na nas wpływ, ponieważ nieustannie zmuszają nas do „nieformalnego” uczenia się. Sieć społeczna warunkuje proces uczenia się i musimy być tego świadomi, kiedy myślimy o własnym kształceniu lub planujemy kształcenie innych.

Rada: Jak uczyć się w pracy (to ćwiczenie jest przeznaczone wyłącznie dla edukatorów dorosłych i powinno być znacznie zmodyfikowane, aby sprostać potrzebom pracowników dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym):

<https://www.youtube.com/watch?v=SUO1Tn7pDfw>

ROZDZIAŁ 3. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

Podręcznik do samokształcenia – nabycie podstawowych umiejętności:

Klein, R.; Reutter, G. Profi Train-Self Study manual. Acquiring Competencies for Work - Based Basic Skills Training, 2020.

http://www.profi-train.de/images/IO1_EN_final_version.pdf [dostęp 23.05.2021]

SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

1. Obszary kształcenia i szkolenia w zakresie rozwoju umiejętności wynikają z rzeczywistych wymagań w konkretnych środowiskach pracy.

PRAWDA FAŁSZ

2. Badania PIAAC pokazują, że znajomość wzorów matematycznych jest niezbędna do spełnienia potrzeb w miejscu pracy.

PRAWDA FAŁSZ

3. Z reguły edukatorzy powinni zawsze zachęcać uczestników do przynoszenia ze sobą materiałów ze swojego środowiska pracy, takich jak formularze, obliczenia i zadania, które chcą wykorzystać jako przykłady do nauki.

PRAWDA FAŁSZ

ROZDZIAŁ 4. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE

Sesję szkoleniową rozpoczyna ćwiczenie przełamujące lody, które ma na celu stworzenie bezpiecznej i swobodnej atmosfery do nauki.

ĆWICZENIE PRZEŁAMUJĄCE LODY: DWIE PRAWDY I KŁAMSTWO

„Dwie prawdy i kłamstwo” to jeden z bardziej standardowych lodołamaczy na tej liście, który może być stosowany wszędzie, od przyjęć rodzinnych po imprezy firmowe. Aby zagrać, wystarczy poprosić uczestników o wymyślenie trzech „faktów” na swój temat - dwa z nich będą prawdziwe, a jeden będzie kłamstwem.

Na przykład możesz powiedzieć: „Kiedyś brałem/brałam udział w przesłuchaniu do programu telewizyjnego na stacji Zoom TV. Mam trzech braci. Kilka lat temu zjechałem na tyrolce w Szwajcarii”.

Uczestnicy na zmianę zgadują, które z tych stwierdzeń jest kłamstwem. (Mam dwóch braci, nie trzech, więc to jest kłamstwo. Niestety brałem udział w przesłuchaniu do programu Zoom TV).

Dwie prawdy i kłamstwo to zabawna i wciągająca gra, a co ważniejsze, może pomóc twojemu zespołowi poznać więcej faktów o sobie nawzajem, dzięki czemu uczestnicy mogą nawiązać głębsze więzi.

ĆWICZENIE PRZEŁAMUJĄCE LODY: KTO TO?

Każdy uczestnik pisze na kartce papieru wyjątkowy, dziwny lub niespodziewany fakt o sobie. Następnie wkładamy kartki do kapelusza i mieszamy między sobą. Uczestnicy wyciągają dowolną kartkę z kapelusza i czytają jej treść.

Niech zespół spróbuje zgadnąć, kto to napisał. Następnie poproś tego z uczestników, który napisał dany fakt, aby się ujawnił i w razie potrzeby wyjaśnił kontekst. To może być świetny sposób na uzyskanie nowych, zaskakujących informacji o kolegach z zespołu.

ĆWICZENIE PRZEŁAMUJĄCE LODY: ZABAWNE PYTANIA

Zadawanie zabawnych pytań to łatwa i skuteczna gra na przełamanie lodów. Wystarczy przejść dookoła pokoju i poprosić każdą osobę, aby odpowiedziała na zabawne pytanie. Pytania zależą od ciebie, ale jeśli nie masz pomysłu - oto kilka propozycji:

- Gdybyś znalazł się na bezludnej wyspie i miał możliwość zabrania ze sobą trzech rzeczy, co by to było i dlaczego?
- Gdybyś był zwierzęciem, jakim byś był i dlaczego?
- Czy byłeś kiedyś na koncercie? Jeśli tak, opowiedz nam o tym.
- Gdybyś mógł zaprosić na kolację dowolną sławną osobę, kto by to był i dlaczego?

Pytania te mają dwa cele - po pierwsze, sprawiają, że uczestnicy zaczynają myśleć w bardziej zabawny, kreatywny sposób, a po drugie, zachęcają do rozmowy na tematy zwykle zarezerwowane dla osób spoza pracy, co pozwala uczestnikom poznać się nawzajem na głębszym poziomie.

ĆWICZENIE PRZEŁAMUJĄCE LODY: ŻYWA BIBLIOTEKA

„Żywa Biblioteka” jest metodą edukacji nieformalnej, promującą świadomość społeczną, tolerancję i poszanowanie praw człowieka. Składa się z żywych książek, bibliotekarzy i czytelników.

W naszym ćwiczeniu edukatorzy dorosłych są bibliotekarzami, a uczestnicy są żywymi książkami i czytelnikami. Każdy uczestnik pisze tytuł i kilka tematów do książki zatytułowanej „Ja i moja praca”. Bibliotekarz pomaga uczestnikom, zadając im pytania i podając przykłady. Gdy wszystkie książki są już napisane, bibliotekarz dzieli zespół na dwie grupy. Pierwsza grupa - żywe książki - kładzie tytuły swoich książek na stole, który służy jako regał biblioteczny. Druga grupa - czytelnicy - wybiera z półki jeden tytuł książki; ten, który im się podoba i który najbardziej ich przekonuje. Następnie rozpoczyna się proces czytania. Polega on na szczerej rozmowie między żywą książką a czytelnikiem, zadawaniu nurtujących pytań i uzyskiwaniu bezpośrednich odpowiedzi. Proces czytania staje się wygodnym i interaktywnym sposobem na intymną komunikację z osobami z grup wrażliwych społecznie. Bibliotekarze - edukatorzy dorosłych - obserwują rozmowę z boku i interweniują w razie potrzeby. Sesja czytania trwa około 15 do 25 minut. Efekt czytania jest zazwyczaj oczywisty: czytelnik wychodzi zadumany, pozytywnie nastawiony, pełen energii, często zaprzyjaźnia się z innymi lub wymienia się kontaktami. Proces czytania burzy barierę niepewności i strachu, rozwija tolerancję i wzajemne zrozumienie. Po zakończeniu czytania grupy zamieniają się - czytelnicy stają się żywymi książkami, a grupa żywych książek - czytelnikami. Proces czytania powtarza się.

Możesz również obejrzeć film „Nauczanie dorosłych słuchaczy: ćwiczenia przełamujące lody.”
https://www.youtube.com/watch?v=nqeKgUSwN_8

ĆWICZENIE 1. UMIEJĘTNOŚĆ UCZENIA SIĘ, CZYTANIA I PISANIA Z WYKORZYSTANIEM INSTRUKCJI PRACY (DLA PRACOWNIKÓW PRODUKCYJNYCH)

Uczestnicy proszeni są o przyniesienie różnych list instrukcji, których muszą przestrzegać w miejscu pracy. Dzięki ćwiczeniu polegającym na czytaniu instrukcji, ich streszczaniu, analizowaniu oraz pisaniu, uczestnicy:

- ćwiczą czytanie różnych rodzajów popularnych tekstów,
- czytają i rozumieją,
- rozumieją podstawowe informacje i potrafią streścić ich zawartość,
- łączą informacje z tekstu z własną wiedzą,
- uczą się strukturyzować tekst za pomocą znaczników czasowych i sekwencyjnych (po pierwsze, następnie, na zakończenie itd.),
- umieją tworzyć proste teksty o procesach z wykorzystaniem elementów życia codziennego, oraz
- przestrzegają zasad ortograficznych i gramatycznych języka pisanego.

ĆWICZENIE 2. NAUKA OBSŁUGI KOMPUTERA W CELU PRZYGOTOWANIA ARKUSZA KALKULACYJNEGO DO MAGAZYNU (DLA PRACOWNIKÓW MAGAZYNU)

Uczestnicy nabywają umiejętności posługiwania się programem do edycji danych Excel bazując na arkuszu kalkulacyjnym. Używają go podczas gry do ewidencjonowania zapasów, pracując w magazynie.

ĆWICZENIE 3. OPISANIE SWOJEJ FIRMY

Należy opisać swoją firmę i narysować jej strukturę organizacyjną. Następnie każdy przedstawia swoją firmę i organizację innym używając wyrażień takich jak:

"Przedstawię wam moją firmę".

"Moja firma jest podzielona na XY działów".

"Te działy to ..."

"Pracuję w dziale XY."

"Jestem odpowiedzialny za ..."

MODUŁ 3. JAKI TEN ŚWIAT MAŁY!

Codzienne sytuacje w środowisku społecznym, dające możliwość nauki podstawowych umiejętności

CZAS TRWANIA: 120 minut

SPRZĘT: Komputer, laptop lub smartfon, dostęp do Internetu

WPROWADZENIE

Każdego dnia ludzie stają się częścią znanego im środowiska społecznego. Znajdują się w sytuacjach rutynowych, w których zachowują się - myślą, mówią, czytają i piszą - w określony sposób. Każdy człowiek inaczej rozumie czytane teksty i inaczej wykorzystuje swoje matematyczne zdolności – jest to zależne od konkretnych, znanych im codziennych sytuacji społecznych, w których ludzie uczą się i wykorzystują podstawowe umiejętności: czytania, rozumienia, mówienia, umiejętności kulturowych; czyli w skrócie chodzi o umiejętność czytania, pisania i liczenia.

O MODULE SŁÓW KILKA

Moduł składa się z trzech rozdziałów:

Rozdział 1. Czym są środowisko społeczne i rutynowe sytuacje społeczne?

Rozdział 2. Literatura uzupełniająca i sprawdzenie zrozumienia treści

Rozdział 3. Wykorzystajmy wiedzę w praktyce

Ćwiczenia przełamujące lody

Ćwiczenie 1. Spędzanie czasu z innymi

Ćwiczenie 2. Co dzisiaj robiłeś / co będziesz robić

Ćwiczenie 3. Wspólne spędzanie czasu / pomaganie sobie nawzajem

ROZDZIAŁ 1. CZYM SĄ ŚRODOWISKO SPOŁECZNE I RUTYNOWE SYTUACJE SPOŁECZNE

Powszechnie uznaje się, że zachowanie i rozwój człowieka zależy nie tylko od jego zdrowia, ale także od *środowiska psychospołecznego*, w którym funkcjonuje. Środowisko społeczne kształtuje zachowanie człowieka bezpośrednio m.in. poprzez społeczne uczenie się czy presję grupy.

Dorośli dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym mają trudności z zaakceptowaniem zmian oraz przystosowywaniem się do nowych sytuacji, dlatego edukatorzy starają się odtworzyć dla nich *bezpieczne środowisko* w grupie szkoleniowej i w wybranych przez uczestników sytuacjach. Sytuacje te są im znane i często przez nich powtarzane. Kiedy osoba dotknięta analfabetyzmem funkcjonalnym znajduje się w codziennych sytuacjach w życiu osobistym i społecznym, chętniej wzmacnia już posiadane umiejętności oraz uczy się nowych. Zadaniem edukatorów jest obserwowanie postaw i reakcji tych osób oraz dostosowywanie „nauczania” do uczniów – zarówno całej grupy jak i każdego z osobna. Edukatorzy mają za zadanie nadać stwarzanym sytuacjom głębszy wymiar kulturowy.

Aby lepiej zrozumieć i wykorzystywać sytuacje społeczne stwarzające możliwość nabycia nowych umiejętności, edukatorzy powinni wiedzieć, *jakie jest środowisko społeczne* ich uczniów. Zakłada się, że ludzie dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym polegają na swoim najbliższym otoczeniu, czyli *rodzinie i przyjaciółach*. To właśnie dzieci, rodzice, partnerzy oraz pozostali członkowie rodziny wspierają osoby dotknięte analfabetyzmem funkcjonalnym w zdrowym odżywianiu się, we właściwych nawykach żywieniowych, czy też innych czynnościach życia codziennego. Mogą także wspierać ich *aktywność fizyczną* poprzez wspólne ćwiczenia lub wręcz przeciwnie – mogą ich powstrzymywać od ćwiczeń.

„Środowisko społeczne” jest konstruktem społecznym, który ma różne wymiary. Dla naszych celów ograniczymy je do tych, które mogą pomóc w ustaleniu *kontekstów społecznych* i *sytuacji z potencjałem uczenia się*. Sytuacje te zostaną przedstawione w Podejściu Praktycznym.

Środowisko społeczne i sytuacje społeczne zależą od *kontekstu społecznego*, co można zobaczyć na przykładzie filmu „Easy German”. Im bardziej osoby są wykształcone, tym większą

mają styczność ze zurbanizowanym, codziennym i zawodowym środowiskiem społecznym. Osoby aktywne i zaangażowane w życie innych doświadczają o wiele bardziej zróżnicowanych sytuacji społecznych. W związku z tym zrozumiałe jest, że ludzie dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym unikają takich sytuacji i rzadziej je inicjują.

Zarówno środowisko społeczne, jak i sytuacje społeczne zależą od *spójności społecznej* środowiska, *zaufania* i *skłonności do działań zbiorowych*. Ludzie dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym w większości polegają na swoim bliskim otoczeniu i doceniają, gdy jego członkowie są ze sobą *zżyci*. W sytuacjach kiedy dorośli dbają o dzieci, a dzieci podziwiają dorosłych; kiedy można ufać innym i wszyscy żyją ze sobą w zgodzie; gdy sąsiedzi pomagają sobie nawzajem i wyznają te same wartości; wtedy osoby dotknięte analfabetyzmem funkcjonalnym doceniają kapitał społeczny w swoim otoczeniu. Czują się częścią społeczności danego otoczenia, jeśli mogą odwiedzać swoich znajomych w ich domach i mieć możliwość pójścia do kogoś z sąsiedztwa, kiedy potrzebują zasięgnąć rady. *Wykazują oni czasami chęć zaangażowania się w czynności na rzecz sąsiedztwa i okolicy*. Lubią myśleć, że są podobni do ludzi ze swojego otoczenia i uważają, że dobrze zgadzać się z bliskimi w ważnych kwestiach.

Kapitał społeczny ma ogromne znaczenie. Według Kaplana i in. (2003), ludzie oczekują od swoich sąsiadów *wsparcia społecznego*, które *ma charakter instrumentalny, informacyjny, oceniający i emocjonalny*.

Uważamy, że edukatorzy dorosłych powinni zachęcać swoich uczniów do udzielania *wsparcia społecznego* w ramach grupy. Nie tylko członkowie grupy powinni wspierać się wzajemnie w wykonywaniu zadań, wykorzystując swoją wiedzę i umiejętności – powinien to robić także edukator. Należy pamiętać, że uczestnicy oczekują *pochwał* (to bardzo ważne!) i liczą na *wsparcie emocjonalne*. W trakcie jednej sesji osoba dotknięta analfabetyzmem funkcjonalnym, spytała:

- Mateusz tak dobrze sobie radzi. Dlaczego nie chwalisz go za to?"
- Nie przychodziłabym na zajęcia, gdybyś nie była dla nas jak matka - odpowiedziała jej uczestniczka (24).

Edukatorzy dorosłych poznają otoczenie swoich uczniów od nich samych, jednak ważne jest, aby posiadali pewne podstawy teoretyczne i mieli na uwadze szereg wymiarów dotyczących życia w sąsiedztwie. Taka wiedza pomoże im stworzyć listę sytuacji dających możliwość nauki umiejętności, którą będą mogli włączyć do tworzonego przez siebie podręcznika opartego na swoich obserwacjach. Szkic, który proponujemy w ramach tego projektu, powinien służyć edukatorom dorosłych jako wskazówka. Stworzyliśmy wstępną listę czynników środowiska społecznego opartą na założonych kontekstach społecznych i sytuacjach społecznych.

Sytuacje społeczne

Wspólne przeżywanie codziennych sytuacji z partnerem, dziećmi, rodziną, przyjaciółmi

Pomaganie sobie nawzajem

Odwiedzanie przyjaciół w ich domach

Szukanie porad

Wspólna praca na rzecz sąsiedztwa i okolicy

Aktywny udział w codziennych sytuacjach rodzinnych; przygotowywanie posiłków itp.

Chodzenie na zakupy itp.

Zmiana nawyków z pomocą innych

Rozwiązywanie problemów zdrowotnych

ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

- Rola kapitału społecznego w tworzeniu kapitału ludzkiego:
Coleman J. S. Social capital in the creation of human capital. Am J Socio, 1988, s. 95-120.
- Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny:
Edwards B.; Foley M.; Civil W. Society and social capital beyond Putnam. Am Behav Sci Scientist, 1988, s. 124–139.
- Kapitał społeczny i jego wpływ na zdrowie:
- Kawachi I. Social capital and community effects on population and individual health. Ann N Y Acad Sci, 1999, s. 120–130.

- Kapitał społeczny, sąsiedztwo i zdrowie:
Veenstra G. i in. Who you know, where you live: social capital, neighbourhood and health. Soc Sci Med, 2005, s. 2799–2818.
- Neuronauka w teorii rozwoju poznawczego Piageta:
Combs-Orme T. Early Brain Development for Social Work Practice: Integrating Neuroscience with Piaget's Theory of Cognitive Development, Journal of Human Behavior in the Social Environment, 2013, s. 640-647.

SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

1. Osoby w dotknięte analfabetyzmem funkcjonalnym lubią żyć samodzielnie.

PRAWDA FAŁSZ

2. Osoby te oczekują, że otoczenie zaoferuje im wszelkiego rodzaju wsparcie.

PRAWDA FAŁSZ

3. Należy je chwalić tak często, jak to tylko możliwe.

PRAWDA FAŁSZ

ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE

Edukatorzy dorosłych będą musieli wykazać się pomysłowością, aby odtworzyć sytuacje społeczne z uwzględnieniem celów pedagogicznych oraz wykorzystać sytuacje losowe.

ĆWICZENIA PRZEŁAMUJĄCE LODY

Ćwiczenia przełamujące lody mogą być wykorzystywane podczas każdej sesji, szczególnie jako wstęp do pierwszej sesji, odgrywają bowiem istotną rolę w procesie budowania *uczącej się społeczności* oraz tworzenia poczucia *przynależności i akceptacji*.

Jeśli uczestnicy nie znają się nawzajem, mogą przyjąć nową tożsamość, wybraną przez siebie (przykłady przedstawione są w LearnersMot 1, Deep In: <http://www.learnersmot.eu/online-course-start.php>,

Lesson 3. From listening and speaking to writing. About basic skills, under Activities: 3.2 Activity 2, From ice-breaking activities towards real-life written practice - filling in forms)

Jeśli uczniowie znają się, dobrym pomysłem może być użycie Koła Fortuny, dostępnego także online.

Koło fortuny: <https://tools-unite.com/tools/random-picker-wheel>

ĆWICZENIE 1. SPĘDZANIE CZASU Z INNYMI

Podchodzenie do codziennych sytuacji z przymrużeniem oka (ćwiczenie w parach).

Dzień z życia Dennisa Cooka: <https://vimeo.com/49270861>

Film jest wykorzystywany do nauki języka angielskiego, ponieważ czynności życia codziennego są przedstawione jako wstęp do czynności osobistych. Uczestnicy mogą znudzić się oglądaniem filmu w całości, dlatego powinno się go podzielić na kilka części. Filmy będą wykorzystane jako pretekst do rozmowy o codziennym życiu uczestników.

- (1) Twoi uczniowie mogą wspólnie zapamiętać sytuacje z życia Dennisa Cooka używając wyrażeń: po pierwsze, po drugie, po trzecie, następnie, na końcu...
- (2) Uczniowie odgrywają codzienne sytuacje...wcielając się w rolę Dennisa i Tricii.

Narracje powinny zawierać opis tego, co robią uczestnicy i jak się w danej sytuacji codziennej czują. Chodzi o opis przejścia z socjalizacji pierwotnej do wtórnej, wyjazd z domu i usamodzielnienie się, założenie rodziny, podjęcie pierwszej pracy itp.

W ramach tego ćwiczenia uczniowie piszą do siebie listy.

Drogi Jakubie,
Mam nadzieję, że wszystko u Ciebie dobrze.
Chciałeś wiedzieć jak spędzam czas. A więc,
Po pierwsze, wstaję o....
Potem biorę prysznic...
Wreszcie,

Pozdrów ode mnie żonę oraz dzieci.
Z poważaniem,
Piotr

Uczestnicy mogą też napisać list do swoich partnerów i opisać w nim, jak się czuli.

Kochanie, (Żabciu, Cukiereczku – niech to będzie coś naprawdę zabawnego!)
Jak wiesz, musiałem/am wstąpić. O...
Czułem/am się naprawdę zmęczony/a (zirytowany/a, wyczerpany/a, zmęczony/a)
Następnie,
Wreszcie,

Całuski

Piotrek

ĆWICZENIE 2. CO DZISIAJ ROBIŁEŚ / CO BĘDZIESZ ROBIĆ

Jak wygląda twoja codzienna rutyna? | Bardzo łatwy niemiecki:

<https://www.youtube.com/watch?v=FOCFFJLQUcM&t=9s>

ĆWICZENIE 3. WSPÓLNE SPĘDZANIE CZASU / POMAGANIE SOBIE NAWZAJEM

egg boil timer

Jest to kolejna rutynowa sytuacja w codziennym życiu niektórych osób. Wykonanie tego ćwiczenia wymaga użycia umiejętności czytania instrukcji i korzystania z cyfrowego urządzenia.

Przed przejściem do ćwiczenia, zapytaj uczniów, czy czasami gotują jajka i jakie lubią najbardziej: na miękko, pół miękko czy może na twardo.

Uczniowie bardzo dokładnie opisują proces gotowania jajek, ale nie potrafią odpowiedzieć na pytania „dlaczego...” i „jak...”.

Gotowanie jajek z minutnikiem jest ćwiczeniem na czytanie , jednak można wykorzystać je także do nauki podawania sobie wzajemnie instrukcji. Po pierwsze, po drugie, po trzecie.... Dzięki temu uczestnicy zwracają uwagę na wykonywanie czynności i pisanie krótkich notatek.

Wspólne gotowanie jajek przy użyciu minutnika do gotowania jajek: <https://tools-unite.com/tools/boiled-eggs-timer>

MODUŁ 4. KULTURA JEST W ZASIĘGU RĘKI

Sytuacje z potencjałem do nauki podstawowych umiejętności w środowisku kulturowym i więzi kulturowych

CZAS TRWANIA: 120 minut

SPRZĘT: Komputer z projektorem, biała tablica, kartki papieru i długopisy

WPROWADZENIE

Głównym celem tego modułu jest zwiększenie pewności siebie i poczucia własnej wartości u osób o niskim wykształceniu i umiejętnościach za pomocą kultury (sztuki itp.). Kompetencje kulturowe rozwijają inne podstawowe umiejętności, takie jak czytanie, pisanie, rozumowanie, komunikowanie się i liczenie.

O MODULE SŁÓW KILKA

Moduł składa się z trzech rozdziałów.

Rozdział 1. Spójrzmy z szerszej perspektywy

Rozdział 2. Literatura uzupełniająca i sprawdzenie zrozumienia treści

Rozdział 3. Wykorzystajmy wiedzę w praktyce

Ćwiczenie przełamujące lody: „Co wolisz?”

Ćwiczenie 1. Życie ważnej postaci historycznej z twojego miasta

Ćwiczenie 2. Ile kosztuje obiad?

ROZDZIAŁ 1. SPÓJRZMY Z SZERSZEJ PERSPEKTYWY

Gdybyś został zapytany o opisanie swojej kultury, co byś powiedział? Hiszpanie pewnie wymieniliby flamenco, walki byków, „Don Kichota” lub paellę. Kultura wyraża się poprzez historię, literaturę, gastronomię, przekonania, normy i wartości. Jest to zbiór schematów ludzkiego zachowania w obrębie społeczeństwa lub grupy społecznej. Kultura to sposób w jaki myślimy, działamy i postępujemy. To sposób, w jaki rozumiemy symbole, począwszy od języka, a skończywszy na gestach. Kultura jest wszędzie, a my ją nieustannie rozwijamy i kształtujemy.

Kultura kształtuje nas jako jednostki i jako członków zbiorowości. Odgrywa kluczową rolę w naszym życiu społecznym. Jest istotna w kształtowaniu stosunków społecznych, porządku społecznego, codziennych czynności itp.

Według specjalistów z zakresu nauk społecznych, kultura składa się z dwóch podstawowych kategorii: kultury materialnej i niematerialnej.

Kultura materialna jest złożona z produktów wytwarzanych i używanych przez społeczeństwo. Ten aspekt obejmuje różnorodne rzeczy, od odzieży po filmy, muzykę, literaturę, sztukę, pomniki, obrazy itp.

Socjologowie definiują *kulturę niematerialną* jako wartości i przekonania, język, komunikację i zwyczaje, które są wspólne dla grupy ludzi. Kultura składa się z wiedzy, założeń i oczekiwań. Obejmuje ona również zasady, prawa i moralność, które kierują społeczeństwem oraz słowa i symbole, których używamy do wyrażania idei i pojęć. Kultura to również to, co robimy, jak się zachowujemy i jaką odgrywamy rolę (na przykład w teatrze i tańcu). Wyraża się w tym, jak się zachowujemy lub komunikujemy z innymi oraz jak wyrażamy tożsamość rasową, klasową i płciową. Są to również praktyki zbiorowe i uroczystości, w których uczestniczymy. Kultura materialna (produkt) i kultura niematerialna (proces) często są ze sobą powiązane.

Jako że kultura jest nieodłącznym aspektem naszego życia, może być wykorzystana jako narzędzie w kształceniu osób dorosłych. Sztuka i nauki humanistyczne rozwijają krytyczne

myślenie i pomagają osobom uczącym się znaleźć sposób na efektywną naukę za pomocą kultury jako metody uczenia się. Sztuka może służyć jako potężne narzędzie do integracji społecznej w pracy z imigrantami, mniejszościami i innymi zagrożonymi grupami społecznymi. Muzea, galerie, biblioteki i inne instytucje kulturalne oferują szerokie możliwości nieformalnego uczenia się osób dorosłych. Muzea stanowią jeden z najważniejszych środowisk dla międzypokoleniowego uczenia się ze względu na to, że wielu dorosłych najpierw idzie do muzeum ze swoimi dziećmi.

Podstawowe umiejętności komunikacyjne, twórcze i krytyczne myślenie dorosłych osób są rozwijane przez omawianie doświadczeń i uczuć tych osób po wizycie w muzeum lub uczestnictwie w przedstawieniu teatralnym. Jeśli ucząc się angażujemy się emocjonalnie, jesteśmy bardziej skłonni do przyswojenia nowej wiedzy.

Różne aspekty kultury mogą być wykorzystane w nauczaniu rozmaitych umiejętności, np. gastronomia i gotowanie to kultura, która może być użyta w celu uczenia się umiejętności poznawczych, liczenia i innych podstawowych umiejętności. Związek pomiędzy kulturą, a umiejętnościami jest większy niż się wydaje. Umiejętność liczenia i znajomość matematyki są konieczne przy korzystaniu z przepisów (proporcje, dzielenie, mnożenie, jednostki miary, ilość składników).

Folklor może być wykorzystywany do poprawy umiejętności poznawczych, czytania i pisania. Może przyczynić się do wzbogacenia słownictwa osób uczących się. Przystowia i powiedzenia są używane w codziennym życiu ze względu na to, że należą do tzw. literatury oralnej. Pisanie jest wymagające pod względem poznawczym, ponieważ polega na przekształcaniu myśli w słowa oraz porządkowaniu ich w taki sposób, aby czytelnicy mogli podążać za tokiem myślenia autora i nauczyć się czegoś od niego.

Podczas opracowywania instrukcji należy wziąć pod uwagę cechy dorosłych osób o niskim wykształceniu i umiejętnościach - są oni praktyczni, nastawieni na osiągnięcie celu oraz chcą wykorzystać wiedzę w codziennym życiu.

Należy zachęcać do stosowania technologii cyfrowych. Dobrym początkiem będzie założenie grupowego czatu do dzielenia się opiniami, wątpliwościami itp. Technologia cyfrowa może

również służyć jako narzędzie do poprawy umiejętności pisania ze względu na opcję autokorekty.

Podsumowując, należy korzystać ze wszystkich narzędzi dostępnych w naszym środowisku kulturowym (w sali wykładowej i poza nią), aby proces kształcenia był pozytywny, zachęcający i motywujący.

ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

- Konferencja TEDx na temat edukacji:
Bringing Cultural Context and Self-Identity into Education: Brian Lozenski at TEDxUMN, Dostępne w YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=bX9vgD7iTqw> [dostęp 23.05.2021]
- Filmik na temat zastosowania matematyki w kuchni:
Math in the Kitchen. Dostępne w YouTube:
<https://www.youtube.com/watch?v=wQkCBhQd7wM> [dostęp 23.05.2021]
- Artykuł na temat sztuki i kultury w edukacji dorosłych:
EPALE focus: Art and culture in adult education.
<https://epale.ec.europa.eu/en/blog/epale-focus-art-and-culture-adult-education>
[dostęp 23.05.2021]
- Ćwiczenia do pracy z kolokwializmami i powiedzeniami:
Quintana J. I. Actividades lúdicas para trabajar los coloquialismos, los refranes y los dichos en el aula de ELE, Universidad de Burgos.
<https://www.educacionyfp.gob.es/dam/jcr:f78f7760-b23c-42e7-b6e6-87b8ffec3522/2006-redele-6-07ibanez-pdf.pdf> [dostęp 23.05.2021]
- Artykuł na temat elementów kultury:
Types, Elements & Subsets of Culture. Dostępne w study.com:
<https://study.com/academy/lesson/types-elements-subsets-of-culture.html> [dostęp 23.05.2021]
- Artykuł wyjaśniający czym jest kultura:

Cole N. L., So What Is Culture, Exactly? Dostępne w Thought Co.:

<https://www.thoughtco.com/culture-definition-4135409> [dostęp 23.05.2021]

- 10 ćwiczeń przełamujących lody dla dorosłych:

Harper, H., The 10 Best Icebreakers for Adults (Tried & Tested). Dostępne w

Quizbreaker: <https://www.quizbreaker.com/icebreakers-for-adults> [dostęp 23.05.2021]

SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

1. Czym jest kultura?
 - a. Kultura to sposób w jaki myślimy, działamy i postępujemy.
 - b. Kultura to sposób w jaki rozumiemy symbole, począwszy od języka, a skończywszy na gestach.
 - c. Kultura składa się z wartości, przekonań, języka, komunikacji i zwyczajów, które są wspólne dla grupy ludzi.
 - d. Wszystkie odpowiedzi są poprawne.
2. Filmy, muzyka, literatura i sztuka to
 - a. Kultura materialna
 - b. Kultura niematerialna
3. Wartości i przekonania, język i komunikacja to
 - a. Kultura materialna
 - b. Kultura niematerialna
4. Sztuka może służyć jako potężne narzędzie do integracji społecznej w pracy z imigrantami, mniejszościami i innymi zagrożonymi grupami.
 1. Prawda
 2. Fałsz
5. Cechy, które **nie** są typowe dla dorosłych osób uczących się:

- a. Są praktyczni i nastawieni na osiągnięcie celu.
- b. Są przyzwyczajeni do uczenia się i są zdyscyplinowani.
- c. Mają potrzebę wykorzystania osobistych doświadczeń jako źródła.

ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE

ĆWICZENIE PRZEŁAMUJĄCE LODY: CO WOLISZ?

Grupa docelowa: nowe zespoły

Cel: poznanie wzajemnych preferencji uczestników.

Uczestnicy: 5-12 osób

Czas trwania: 3-8 minut

Instrukcje

1. Poproś uczestników o zajęcie miejsc w taki sposób, żeby każdy dobrze siebie widział.
2. Zapytaj pierwszego uczestnika o to, co lubi robić (np. Lubię biegać).
3. Osoba po lewej powtarza zdanie poprzednika i dodaje to, co on/ona woli robić (np. X lubi biegać, a ja wolę pływanie).
4. Kolejny uczestnik powtarza zdania poprzedników i dodaje to, co on/ona woli robić.
5. Gra toczy się do momentu, gdy wszyscy powtórzyli zdania poprzedników i dodali co oni wolą robić.

ĆWICZENIE 1. ŻYCIE WAŻNEJ POSTACI HISTORYCZNEJ Z TWOJEGO MIASTA

Czas trwania: 45 minut

Uczestnicy: 5-12 osób

Grupa docelowa: dorosłe osoby, szczególnie o niskim wykształceniu i umiejętnościach

Cel: doskonalenie umiejętności czytania i pisania, poznanie istotnych faktów o swoim mieście

Materiały: projektor lub telewizor do wyświetlenia filmu, karta ćwiczeń o Antonim Gaudím (lub inna ważna postać albo jakikolwiek inny aspekt kulturowy lokalnego środowiska osób uczących się).

1. Przed rozpoczęciem ćwiczenia przeprowadź krótką burzę mózgów z uczestnikami, zapytaj co wiedzą o Antonim Gaudím (lub o innej ważnej postaci albo aspekcie kulturowym lokalnego środowiska uczniów). Nie ma złych odpowiedzi, uczestnicy mogą powiedzieć wszystko, co przyjdzie im do głowy. Zapisuj wszystko co powiedzą na białej tablicy / tablicy demonstracyjnej.
2. Wyświetl film o Antoním Gaudim: <https://www.youtube.com/watch?v=HNMERLHjV7E>

Poproś uczniów o dyskusję w małych grupach.

- Co ci się najbardziej podobało, czego się nauczyłeś?
- Co przykuło twoją uwagę?

3. Rozdaj kartę ćwiczeń: *Fakty o życiu Antoniego Gaudí* (karta ćwiczeń nr 1 lub karta ćwiczeń o ważnej postaci albo aspekcie kulturowym lokalnego środowiska uczniów). Przeczytaj tekst z całą grupą. Pomagaj uczestnikom w nauce.
4. Poproś uczniów o udzielenie odpowiedzi na pytania z karty ćwiczeń w małych grupach. Następnie przeprowadź dyskusję z całą grupą.

Inspirujące ćwiczenia

- Zorganizuj wizytę do środowiska miejskiego w Reus (lub innej miejscowości w lokalnym środowisku uczniów) związaną z Antoním Gaudim (lub inną ważną postacią albo kulturowym aspektem lokalnego środowiska uczniów): wystawy, wizyta w lokalnej restauracji, udział w przedstawieniu teatralnym lub obejrzenie filmu - związanego z programem edukacyjnym.
- Co jeszcze chciałbyś/chciałabyś wiedzieć o Gaudim (lub innej ważnej postaci lub aspekcie kulturowym)? Poszukaj w Internecie.

ĆWICZENIE 2. ILE TO KOSZTUJE?

Czas trwania: 30 minut

Uczestnicy: 5-12 osób, praca w małych grupach

Grupa docelowa: dorosłe osoby, szczególnie o niskim wykształceniu i umiejętnościach

Cel: ćwiczenie działań arytmetycznych i planowanie budżetu

Materiały: karta ćwiczeń z cenami produktów i przepisami (przykład jest oparty na kuchni katalońskiej, ale może być zmieniony na bardziej odpowiedni dla uczestników)

Przygotowanie do ćwiczenia

1. Zaczynij od kilku ogólnych pytań do całej grupy:

- Jaka jest twoja ulubiona potrawa? Czy lubisz gotować dla rodziny i przyjaciół? Dlaczego tak/dlaczego nie?
- Czy lubisz gotować obiad? Dlaczego tak/dlaczego nie? Masz swój ulubiony przepis? Od kogo go dostałeś? Jak ważne jest dla Ciebie jedzenie w trakcie uroczystości?

2. Przedstaw ogólne informacje o historii *lokalnej* kuchni. Poproś uczniów o przyniesienie zdjęć potraw przygotowanych przez siebie oraz o opisanie sposobu przygotowania itp.

Narodowa i lokalna kuchnia zawiera elementy historii, geografii, kultury itp. Na przykład, dziedzictwo kulinarne Katalonii wywodzi się z greckiej i rzymskiej tradycji, z których pochodzą kluczowe składniki diety śródziemnomorskiej: oliwa z oliwek, pszenica i wino. Ponadto, Katalonia jest dłużna Maurom, którzy wprowadzili nowe metody uprawy oraz powszechnie stosowane produkty, takie jak ryż i bakłażan. Wraz z odkryciem Ameryki, pomidory zostały wprowadzone do lokalnej kuchni.

Zgłębiając pochodzenie produktów codziennego użytku, możemy poznać nasz kraj, wzbogacić ogólną wiedzę, a nawet odkryć tajemnice kuchni narodowej.

3. Rozdaj uczniom fiszki (możesz użyć karty ćwiczeń nr 2) z listą produktów z twojego kraju i regionami, gdzie zostały wyprodukowane. Poproś uczniów, aby pracując w parach lub małych grupach, dopasowali produkty do nazw regionów. Po sprawdzeniu ćwiczenia, zapytaj uczniów które z tych produktów próbowali oraz czy odwiedzili miasta lub regiony wymienione w ćwiczeniu. Dobrym pomysłem może być znalezienie wszystkich regionów na mapie.

Instrukcje do ćwiczenia

To ćwiczenie polega na zastosowaniu matematyki w codziennym życiu. Możliwe, że twoi uczniowie już stosują matematykę intuicyjnie podczas przygotowywania posiłków lub zakupów w supermarkecie. Matematyka nie musi być niezrozumiała.

1. Podziel uczniów na trzyosobowe grupy i rozdaj każdej po trzy arkusze (możesz użyć karty ćwiczeń nr 3, 4 i 5 lub przygotować coś podobnego).
2. Każda grupa opracowuje menu na obiad oraz oblicza jego koszt, biorąc pod uwagę liczbę osób.
3. Na koniec ćwiczenia grupy przedstawiają wyniki pracy - wybrane menu i planowany budżet.

Materiały źródłowe

Matematyka w kuchni:

Las matemáticas en la cocina desde niños hasta adultos. Dostępne w Ekuatio:
<https://ekuatio.com/las-matematicas-en-la-cocina/> [dostęp 23.05.2021]

Reszta materiałów źródłowych znajduje się w rozdziale 2 tego modułu.

MODUŁ 5. WLICZ MNIE W TO!

Matematyka jako narzędzie do rozwiązywania problemów życia codziennego

Nie martw się o złożone problemy matematyczne.

Zapewniam Cię, że moje problemy są jeszcze większe.

Albert Einstein (1879-1955)

WPROWADZENIE

Moduł ten dotyczy wykorzystania matematyki w życiu codziennym u osób dorosłych powyżej 45 roku życia o niskich kwalifikacjach i niskim wykształceniu. Czy znasz osobę, która nie potrafi poradzić sobie w sytuacjach, w których trzeba dodawać lub odejmować? Czy osoba ta nie znosi liczenia procentów i nie ufa swoim obliczeniom? Taka osoba może być dotknięta analfabetyzmem funkcjonalnym. Może być również dyslektykiem, mającym problemy z odnalezieniem się w wielu sytuacjach...

Być może poprawę umiejętności liczenia u dorosłych można osiągnąć, jeśli najpierw postaramy się zmienić ich nastawienie do matematyki. Edukatorzy powinni *sprawdzić, co uczestnicy sądzą o tym przedmiocie. Powinni również rozpoznać obawy uczestników i opracować rozwiązania, które pozwolą im się z nimi uporać. Najlepszym sposobem by to zrobić jest pokazanie uczestnikom jak stosować matematykę w życiu codziennym.*

O MODULE SŁÓW KILKA

Moduł składa się z czterech rozdziałów.

Rozdział 1. Matematyka w życiu codziennym I konieczność pokonywania własnych lęków

Rozdział 2. Sytuacje rutynowe wymagające umiejętności matematycznych

Rozdział 3. Literatura uzupełniająca i sprawdzenie zrozumienia treści

Rozdział 4. Rozwiązywanie problemów życiowych z wykorzystaniem pojęć matematycznych

Ćwiczenie przełamujące lody: łatwa gra logiczna dla dwóch graczy z elementami dodawania i odejmowania

Ćwiczenie 1: Odpowiednia dawka?

Ćwiczenie 2: Budżet

Ćwiczenie 3: Bon o wartości 50 €

ROZDZIAŁ 1. MATEMATYKA W ŻYCIU CODZIENNYM I KONIECZNOŚĆ POKONYWANIA WŁASNYCH LĘKÓW

Wydaje się, że bycie złym z matematyki jest akceptowalne społecznie. Często słyszymy, jak ludzie mówią: „Matematyka nie jest dla mnie”. W 2021 roku w Wielkiej Brytanii, statystyki rządowe wskazały, że 49% populacji Anglii w wieku produkcyjnym posiada umiejętności liczenia na poziomie dzieci ze szkoły podstawowej. Co można z tym zrobić?

W 2001 r. w Wielkiej Brytanii uruchomiono program „Skills for Life”. W ciągu dziesięciu lat, 14 milionów dorosłych otrzymało wsparcie w celu poprawy swoich umiejętności. Jakie wnioski można wyciągnąć z tego programu? Zamiast skupiać się na wynikach, należy wprowadzić podejście zorientowane na zmianę nastawienia, by uczestnicy nie czuli się zestresowani. W rezultacie poziom umiejętności mógłby wzrosnąć. Dorośli powinni zatem być uczeni częściej używać matematyki w codziennych sytuacjach, aby nabrać pewności siebie w postępowaniu się liczbami.

Poprawa procesu uczenia się osób dorosłych o niskich kwalifikacjach: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/07d987ba-en/index.html?itemId=/content/component/07d987ba-en>

Jednym z najważniejszych zagadnień matematycznych jest *rozumowanie proporcjonalne*. Pojęcie to odnosi się do umiejętności używania proporcji w sytuacjach wymagających porównywania wielkości (Doyle, Dias, Kennis, Czarnocha & Baker, 2016). Dodatkowo, rozumowanie proporcjonalne „jest jednym z najczęściej używanych zastosowań matematyki w życiu codziennym” (Hilton, Hilton, Dole, & Goos, 2016, s. 194). Wśród umiejętności potrzebnych do rozumowania proporcjonalnego znajdują się myślenie multiplikatywne i relacyjne oraz rozumienie pojęć takich jak liczby wymierne, ułamki zwykłe i dziesiętne, mnożenie oraz dzielenie (Lamon, 2005). Zrozumienie liczb wymiernych i ułamków jest szczególnie istotne, ponieważ pojęcia te są używane w sytuacjach życia codziennego (Behr i in., 1983).

Wielu dorosłych nie potrafi rozumować proporcjonalnie (Lamon, 2007; 2012), ale matematyka jest językiem uniwersalnym, który ma zastosowanie w prawie każdym aspekcie życia. Uczące się osoby dorosłe mogłyby zdziwić się widząc, jak często matematyka przydaje się w życiu codziennym.

ROZDZIAŁ 2. SYTUACJE RUTYNOWE WYMAGAJĄCE UMIEJĘTNOŚCI MATEMATYCZNYCH

Zarządzanie budżetem domowym

Ile powinienem dzisiaj wydać? Za jaki czas będę w stanie kupić nowy samochód? Ile pieniędzy zostanie mi po zapłaceniu comiesięcznych rachunków? Czy powinienem więcej oszczędzać? Takie myśli czasem przychodzą nam do głowy. By przygotować budżet, korzystamy z prostych obliczeń, dlatego potrzebujemy podstawowych pojęć matematycznych. Nie możemy więc mówić: „nigdy nie będę uczyć się matematyki!”.

Projektowanie wnętrza

Projektanci wnętrza planują pomieszczenia obliczając ich powierzchnię i objętość, aby wyliczyć i oszacować właściwy rozkład pomieszczenia lub budynku. Takie pojęcia stanowią ważną część matematyki.

Robienie zakupów w supermarketach i sklepach spożywczych

Promocje takie jak „50% taniej”, „Kupujesz jeden, drugi masz za darmo” itp. są widoczne w większości sklepów. Klienci odwiedzający sklepy, widząc takie promocje, szacują ilość produktów do kupienia, ich wagę, cenę, obliczają rabat, a w końcu całkowitą cenę produktów i kupują je. Obliczenia te są dokonywane w oparciu o podstawowe pojęcia matematyczne. Tak więc i tutaj matematyka stanowi ważną część porządku dnia.

Zarządzanie czasem

Ludzie chcą wykonać kilka zaplanowanych czynności w określonym czasie. W tym przypadku nie tylko zarządzanie czasem jest problemem, ale również fakt, że niektórzy nie potrafią nawet odczytać czasu na zegarze analogowym. Takie problemy mogą być rozwiązane tylko poprzez zrozumienie podstawowych pojęć matematycznych. Matematyka pomaga nam zrozumieć jak zarządzać czasem, oraz jak go poprawnie odczytywać.

Planowanie wyjazdu

Wszyscy jesteśmy znudzeni monotonnym życiem i chcielibyśmy wyjechać na długie wakacje. Aby to zrobić, musimy odpowiednio zaplanować wyjazd. Należy przygotować budżet podróży, określić ilość dni, miejsce docelowe, hotele, dostosować nasze inne zajęcia by nie kolidowały z wyjazdem itd. W takich sytuacjach przydaje się znajomość matematyki. Podstawowe pojęcia i działania matematyczne są niezbędne, aby zaplanować i cieszyć się udaną podróżą.

Zdrowie i umiejętność obliczania dawek leków

Umiejętność dawkowania leków dotyczy zdolności danej osoby do podejmowania decyzji odnośnie przyjmowania leków, oraz ich bezpiecznego i skutecznego stosowania (Raynor, 2009). Świadomość zdrowotna polega na rozumieniu podstawowych informacji dotyczących zdrowia i lekarstw. Pacjenci potrzebują pewnych umiejętności matematycznych związanych ze stosowaniem leków, w tym odczytywaniem informacji o dawkowaniu (częstotliwości, czasie trwania leczenia, godzinach podawania leku), a także o tym, kiedy bezpieczne jest zażywanie leku w połączeniu z innymi lekami, co należy zrobić w przypadku pominięcia dawki itp.

ROZDZIAŁ 3: LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

- Międzynarodowe forum do badań nad nauką matematyki przez osoby dorosłe (ang. Adults Learning Mathematics) na wszystkich poziomach zaawansowania: <https://alm-online.net/> [dostęp 23.05.2021]
- Strona BBC oferująca materiały matematyczne dla wszystkich grup wiekowych. Zawiera sekcję poświęconą podstawowym zagadnieniom finansowym: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/subjects/z6vg9j6> [dostęp 23.05.2021]

- Materiały i ćwiczenia na wszystkich stopniach zaawansowania. Obszerna sekcja „Matematyka na co dzień” (ang. Everyday Math) obejmująca wiele podstawowych zagadnień związanych z liczeniem: <http://www.math.com/> [dostęp 23.05.2021]
- Sekcja „Open Resources” umożliwiająca swobodny dostęp do materiałów dydaktycznych: <http://www.atm.org.uk/Maths-Teaching-Resources> [dostęp 23.05.2021]
- Obszerna lista materiałów dydaktycznych dla osób uczących się, w tym artykuły i tematy o użyteczności publicznej, jak również materiały matematyczne. Zawiera także sekcję „50 fantastycznych pomysłów dla nowych nauczycieli” (ang. “50 Fantastic Resources for New Teachers”): <http://www.studentguide.org/a-complete-list-of-online-math-resources/> [dostęp 23.05.2021]
- Materiały z zakresu matematyki funkcjonalnej przydatnej w życiu codziennym (ang. Skills For Life). Zawiera odnośniki do innych stron oferujących podobne materiały: http://www.skillsworkshop.org/useful_links [dostęp 23.05.2021]
- 22 Przykłady zastosowania matematyki w życiu codziennym: <https://studiousguy.com/examples-of-mathematics/> [dostęp 23.05.2021]

SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

1. Osoby o słabo rozwiniętych umiejętnościach matematycznych zazwyczaj dostają dobrze płatne prace i wysokie stanowiska.

PRAWDA FAŁSZ

2. Osoby z niskim wykształceniem, które mają trudności w posługiwaniu się pojęciami matematycznymi, oczekują pomocy i wsparcia ze strony społeczności, aby być w stanie wykonywać codzienne obowiązki.

PRAWDA FAŁSZ

3. Używanie wiedzy matematycznej nie pomaga w życiu codziennym i zawodowym.

PRAWDA FAŁSZ

4. Nauczyciele powinni dowiedzieć się, jakie są odczucia dorosłych osób uczących się w stosunku do matematyki, zidentyfikować ich obawy i opracować sposoby ich przezwyciężania. Jak powinni to zrobić?

a. Sposobem na to jest stosowanie matematyki w codziennych sytuacjach.

PRAWDA FAŁSZ

b. Nie ma potrzeby podejmowania próby poprawy umiejętności matematycznych uczących się osób dorosłych.

PRAWDA FAŁSZ

ROZDZIAŁ 4. ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ŻYCIA CODZIENNEGO UŻYWAJĄC POJĘĆ MATEMATYCZNYCH

ĆWICZENIE PRZEŁAMUJĄCE LODY: PROSTA GRA NA DODAWANIE I ODEJMOWANIE DLA DWÓCH GRACZY

Grupa docelowa: Uczący się dorośli o niskich kwalifikacjach

Materiały: Para kostek do gry

Jest to gra na myślenie matematyczne, która może być wykorzystana do doskonalenia konkretnych umiejętności matematycznych. Doskonale nadaje się do nauczania indywidualnego lub w bardzo małych grupach. Może być używana do ćwiczenia dodawania, odejmowania i mnożenia. Jest także szczególnie pomocna w utrwalaniu tabliczki mnożenia.

Wariant 1 – Dodawanie

Cel: Pierwszy gracz, który osiągnie 100 punktów, wygrywa

Zasady:

1. Pierwszy gracz (uczeń) zaczyna od rzucenia dwiema kostkami. Dodaje liczby na kostkach i zapisuje sumę.
2. Drugi gracz (inny uczeń lub nauczyciel) rzuca kostką, dodaje liczby na kostce i zapisuje je.
3. Pierwszy gracz rzuca kostką. Następnie dodaje liczby na kostce i dodaje w pamięci wynik do poprzedniej sumy, a następnie zapisuje ją na kartce.
4. Gra trwa do momentu, aż jeden z graczy osiągnie 100 punktów.

Wariant 2 -Odejmowanie

Cel: Obaj gracze zaczynają grę mając 100 punktów i odejmują w dół. Wygrywa ten, kto pierwszy osiągnie zero punktów.

Zasady:

Zasady tej gry są dokładnie takie same jak w wariacie pierwszym, z tą różnicą, że odejmuje się wynik na kostce zamiast go dodawać.

ĆWICZENIE 1. ODPOWIEDNIA DAWKA?

Dziecko Joanny waży 12 kilogramów. Zachorowało i potrzebuje antybiotyku. Zalecana dawka w ml jest równa $\frac{1}{4}$ jego wagi [w kilogramach]. Ile ml antybiotyku powinna podać Johanna swojemu dziecku? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Spodziewany dialog

Uczeń: To będzie 3. Jedna czwarta z 12 to 3.

Nauczyciel: Jak na to wpadłeś? Dlaczego jedna czwarta z 12 jest równa 3?

Uczeń: Ponieważ 3 razy 4 to 12. Podzieliłem 12 na cztery części, więc dziecko powinno dostać 3 ml antybiotyku.

Nauczyciel: Dlaczego zdecydowałeś się podzielić na cztery części?

Uczeń: Ponieważ jest napisane, że zalecana dawka to jedna czwarta wagi dziecka.

ĆWICZENIE 2. BUDŻET

Otrzymujesz jeden dochód w miesiącu - swoją wypłatę. W tym miesiącu wynosi ona 1000 euro. Ile z tego wydajesz na czynsz, prąd, wodę, odzież, transport, rachunek za telefon, zakupy spożywcze? Ile możesz zaoszczędzić lub swobodnie wydać?

Pozycja	Przychód (euro)	Rozchód	Różnica	Oszczędności
Wypłata	1000			
Czynsz		450		
Prąd		30		
Transport		37		
...				
ŁĄCZNIE	1000	517	483	?

To zadanie może być wykonane przy użyciu arkusza Excel.

ĆWICZENIE 3: BON O WARTOŚCI 50 €

Materiały: Zbierz kopie menu lokalnej pizzerii. Przynajmniej po jednym menu (lub komplecie) na parę uczniów, lub na każdego ucznia w zależności od tego, jak chcesz, aby uczniowie wykonali to zadanie.

Gdybyś wygrał bon podarunkowy o wartości 50 € w pizzerii, jak byś go wykorzystał?

Oczekiwane pytania/zadania:

- Gdybyś wygrał bon podarunkowy o wartości 50 €, czy wystarczyłoby to na posiłek dla twojej rodziny lub grupy przyjaciół?
- Co byś kupił?
- Czy w menu są ciekawe promocje?
- Do której pizzerii wolałbyś/wolałabyś pójść i dlaczego?

- Porównaj koszty posiłków, które kupiłbyś w każdej z nich.

Ta aktywność może zostać wykonana tradycyjnie lub przez komputer.

ĆWICZENIE 4. ZARZĄDZANIE CZASEM

Jeśli uważasz, że masz trudności ze skupieniem się na zadaniach lub nie możesz ich wykonać we właściwym czasie, zrób listę wszystkich czynności, które musisz wykonać, a następnie wybierz priorytetowe zadania w zależności od terminów i nakładu pracy potrzebnego do wykonania każdego z nich. Postaraj się wykonywać tylko jedno zadanie na raz.

Lista zadań	Uporządkuj zadania zgodnie z twoimi priorytetami	Potrzebny czas
Oczekiwanie na windę		
Zabranie dzieci do szkoły		
Mycie zębów		
Jazda autobusem do pracy		
Zjedzenie śniadania		
Wejście po schodach		
Branie prysznic		
Przygotowanie śniadania		

MODUŁ 6. ZŁAP OKAZJĘ!

Okazje do wykorzystania technologii cyfrowych w życiu codziennym

WPROWADZENIE

Ten moduł dotyczy okazji do korzystania z cyfrowych technologii w życiu codziennym i jest przeznaczony dla osób dorosłych powyżej 45 roku życia o niskich kwalifikacjach i niskim wykształceniu. Co najmniej 5 procent wszystkich ćwiczeń edukacyjnych skierowanych do osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym będzie w formie cyfrowej, co umożliwi im podczas nauki, zdobycie umiejętności, które później mogą wykorzystać w różnych aspektach życia. Ten moduł ma na celu dać szansę osobom o niskim wykształceniu oraz o niskich kwalifikacjach na „technologiczną socjalizację i cyfrową edukację, ale służy też za wzorzec, który edukatorzy powinni tak dostosować, aby przystosować go do lokalnej sytuacji”.

O MODULE SŁÓW KILKA

Moduł składa się z trzech rozdziałów:

ROZDZIAŁ 1. Wszystkie dziedziny życia ulegają cyfryzacji, a my potrzebujemy umiejętności cyfrowych

ROZDZIAŁ 2. Literatura uzupełniająca i sprawdzenie zrozumienia treści

ROZDZIAŁ 3. Wykorzystajmy wiedzę w praktyce

Ćwiczenie 1. Stwórz konto email

Ćwiczenie 2. Napisz maila do kolegi szkolnego

Ćwiczenie 3. Znajdź opowiadanie na YouTube i przeczytaj je swojemu synowi lub córce

Ćwiczenie 4. Jak znaleźć w Internecie najbliższy bankomat

Ćwiczenie 5. Znajdź przepis na tradycyjne śniadanie z innego kraju i sporządź listę zakupów ze wszystkimi niezbędnymi składnikami

ROZDZIAŁ 1. WSZYSTKIE DZIEDZINY ŻYCIA ULEGAJĄ CYFRYZACJI, A MY POTRZEBUJEMY UMIEJĘTNOŚCI CYFROWYCH

Część grup społecznych wciąż unika używania nowych technologii, gdy tylko ma na to szansę. Pracownicy w wieku powyżej 45 lat są mniej skłonni używać nowych technologii z braku wiedzy na ten temat (Thrive Global, 2019). Prawdą jest również to, że są przytłoczeni stereotypami mówiącymi, że technologia jest zarezerwowana dla młodych ludzi, głównie mężczyzn. Co więcej, nie nabyli umiejętności informatycznych na tyle, aby móc uczyć się samemu i zadawać odpowiednie pytania. Aby zostać użytkownikiem technologii cyfrowej, trzeba uczyć się samodzielnie, co nie jest możliwe w przypadku osób o niskim poziomie umiejętności czytania i pisania. Kolejną przeszkodą jest to, że osoby takie nie lubią zmian i starają się ich unikać. Nie rozumieją „języka komputera” i boją się go poznać... Ciągłe powtarzają: „To nie dla mnie”. Część z nich boi się utraty swojej tożsamości z powodu natłoku informacji.

Różnica między wymaganymi umiejętnościami cyfrowymi a tymi, które posiadają Europejczycy jest istotna. (Wszyscy) Europejczycy potrzebują pomocy w nabyciu umiejętności cyfrowych, aby być bardziej wykwalifikowanym, co pomoże im zachować lub uzyskać pracę i być w stanie dopasować się do szybko rozwijającego się społeczeństwa cyfrowego (Populo, 2019). Gdy nie nabędą tych umiejętności i pozostaną w tyle, ich braki będą się powiększać, aż w końcu utrudni im to rozwój indywidualny i zbiorowy. Dzieje się tak często w przypadku osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym. Im bardziej jedne grupy społeczne czynią postępy, tym bardziej pozostałe stają się dla nich obciążeniem, spowalniając rozwój. Jeśli weźmiemy pod uwagę indeks cyfrowy dla konkretnych krajów, możemy zauważyć, że to nie technologia może być problemem, a brak umiejętności cyfrowych.

Osoby starsze nie używają takich narzędzi i urządzeń jak Internet czy smartfony, co wynika częściowo z faktu, że nie wiedzą, jak z nich korzystać. Według raportów na temat cyfryzacji, ponad 40% osób starszych nie korzysta z Internetu. (Statista, 2019)

Cyfryzacja przekształca świat, w którym żyjemy i pracujemy, tworząc nowe możliwości dla gospodarki i społeczeństwa. Aby z nich skorzystać, wszyscy Europejczycy - dzieci, studenci,

dorośli, pracownicy - muszą przez całe życie nabywać i rozwijać umiejętności oraz kompetencje cyfrowe. Umiejętności cyfrowe są jak umiejętności językowe lub komunikacyjne - nabywane są przez całe życie.

Brak umiejętności cyfrowych u pracowników powyżej 45 roku życia oznacza wykluczenie społeczne i ekonomiczne, a także brak dostępu do informacji i usług, w tym usług zdrowotnych; oznacza to mniejszą autonomię i zwiększone poczucie nieprzystosowania. Umiejętności cyfrowe są coraz częściej wymagane do wykonywania czynności życia codziennego, takich jak wyszukiwanie kontaktów, pomocy medycznej, mierzenie wskaźników medycznych w serwisie e-zdrowie, płacenie rachunków, a także uczestniczenie w procesach demokratycznych, dostęp do e-administracji, itp. We wszystkich tych działaniach dorośli doskonalą swoje umiejętności cyfrowe (Komisja Europejska, 2019).

Rośnie liczba badań nad korzyściami płynącymi z technologii i korzystania z Internetu. Korzystanie z Internetu wiąże się z mniejszą depresją i poczuciem samotności oraz wyższym poziomem wsparcia społecznego i satysfakcji z życia, posiadaniem celu w życiu i kapitału społecznego (np. integracje z innymi i łączenie sieci społecznych) (Chopik, 2016). Na poziomie praktycznym, relacje społeczne zmniejszają stres i depresję, a co za tym idzie mogą polepszyć zdrowie fizyczne.

Według raportu „Digital economy & society in the EU” (2018), obywatele w wieku powyżej 45 roku życia stanowią nisko wykwalifikowaną grupę społeczną i są zaniepokojeni koniecznością rozwijania kompetencji cyfrowych. We wszystkich działaniach (korzystanie z mediów społecznościowych, słuchanie muzyki, oglądanie filmów, robienie zakupów internetowych, podawanie danych osobowych, korzystanie z oprogramowania itp.), wymienionych we wspomnianym raporcie EUROSTATu, najniższy udział mają starsi użytkownicy (w wieku od 65 do 74 lat). W związku z tym ta grupa docelowa (osoby starsze o niskich kwalifikacjach i umiejętnościach) musi podnosić swoje umiejętności cyfrowe, aby zachować/uzyskać niezależność, autonomię i być zaangażowanym społecznie. Podstawowe czynności życia codziennego coraz częściej odbywają się w sieci (bankowość, zakupy przez Internet, gazety, media społecznościowe...) i wymagają podstawowej znajomości technologii cyfrowych.

Dorośli niemający umiejętności cyfrowych i sprawności w czytaniu i pisaniu są obecnie podwójnie wykluczeni, nie tylko ze świata rzeczywistego, ale również cyfrowego. W Celach Zrównoważonego Rozwoju (ang. The Sustainable Development Goals, SDGs) ponownie zwrócono uwagę na znaczenie umiejętności czytania i pisania, dążąc do tego, aby do 2030 r. wszyscy młodzi ludzie i znaczna część dorosłych, zarówno mężczyzn, jak i kobiet, zdobyła umiejętność czytania i liczenia.

Użytkownicy posiadający umiejętności cyfrowe w zakresie urządzeń mobilnych częściej korzystają z danych i są bardziej pewni siebie, co pozwala wyjść poza ograniczony zestaw aplikacji i szerzej korzystać z aplikacji i usług mobilnych.

Środowisko sprzyjające nabywaniu umiejętności czytania i pisania (literate environment) odnosi się do kontekstów, warunków i możliwości, które są szczególnie motywujące i sprzyjają nabywaniu i wykorzystywaniu umiejętności czytania i pisania. Ważne jest, by postrzegać rozwiązania cyfrowe jako wzbogacające to środowisko oferujące możliwość uczenia się i doskonalenia umiejętności cyfrowych oraz czytania i pisania.

Dla twórców rozwiązań cyfrowych i instruktorów osób z niskim poziomem umiejętności czytania i pisania, kluczowe jest głębokie zrozumienie użytkowników i stosowanie sprawdzonych praktyk, aby projektować z nimi - nie dla nich - w sposób wrażliwy na poszczególne wyzwania. Jeśli rozwiązania cyfrowe nie wynikają z rzeczywistych potrzeb i nie są dostosowane do konkretnych sytuacji, w których mogą znaleźć się użytkownicy, nie będą one istotne, użyteczne ani korzystne (OECD, 2017).

Opracowywanie odpowiednich rozwiązań cyfrowych oznacza zrozumienie potencjalnych odbiorców, ich indywidualnych i grupowych cech oraz potrzeb.

Jakie są jego/jej potrzeby i jak są one obecnie zaspokajane lub nie? Jakie jest jego/jej zachowanie i jak wygląda jego/jej życie codzienne w odniesieniu do konkretnej potrzeby, którą się zajmujemy? Co lub kto jest źródłem wiedzy? Jakie są utrudnienia? I najważniejsze - co motywuje go lub ją do zaspokojenia danej potrzeby?

„Upewnij się, że treść jest zrozumiała i adekwatna dla użytkowników o niskich kwalifikacjach i umiejętnościach czytania i pisania!” Ogólnie rzecz biorąc, treść działa najlepiej, gdy jest

prosta i pochodzi z zaufanych źródeł. W tej kwestii pomagają posiadanie treści stworzonych przez samych użytkowników końcowych (UNESCO, 2018).

„Twórz treści proste, przejrzyste i godne zaufania!”- treści, które są powtarzane na różne sposoby. Osoby dorosłe o niskich kwalifikacjach nie muszą zajmować się każdą nową sytuacją. Muszą za to pogłębiać wiedzę za pomocą różnych form przekazu, w tym cyfrowych.

Ponieważ użytkownicy o niskich kwalifikacjach i niskim poziomie umiejętności czytania i pisania mają trudności z przeniesieniem nauki z życia cyfrowego do rzeczywistego, treści powinny jak najwierniej odzwierciedlać rzeczywiste środowisko, w którym je stosują (UNESCO, 2018).

ROZDZIAŁ 2. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA I SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

- Artykuł na temat korzystania z technologii przez osoby dorosłe:
Chopik W. J. The Benefits of Social Technology Use Among Older Adults Are Mediated by Reduced Loneliness. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 2016.
Dostępne w NCBI: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5312603/>
[dostęp 23.05.2021]
- Artykuł Komisji Europejskiej na temat osób starszych w dobie cyfryzacji:
European Commission. EPAL - Electronic Platform for Adult Learning in Europe- ICT Skills 4 All project. Empowering Old Citizens for a Digital World, 2019. Dostępne w <https://epale.ec.europa.eu/en/content/ict-skills-4-all-project-empowering-old-citizens-digital-world> [dostęp 23.05.2021]
- McKeever P.; Patzak, M. UNESCO Global Geoparks - Operational Guidelines, *Schriftenreihe der Deutschen Gesellschaft für Geowissenschaften*, 2016, t. 88, s. 23-30.
- Artykuł na temat umiejętności cyfrowych:
Populo M. Digital skills for all, 2009. Dostępne w European Digital Learning Network: <https://dlearn.eu/news/2019/11/digital-skills-for-all/> [dostęp 23.05.2021]
- Statystyki dotyczące korzystania z Internetu:

Johnson J. Distribution of internet users worldwide as of 2019, by age group. Dostępny w Statista: <https://www.statista.com/statistics/272365/age-distribution-of-internet-users-worldwide/> [dostęp 23.05.2021]

- Artykuł na temat tego jak technologia może pomóc osobom starszym:

Boyle M. How Technology Can Help Seniors, 2019. Dostępny w Thrive Global: <https://thriveglobal.com/stories/how-technology-can-help-seniors/> [dostęp 23.05.2021]

- Podręcznik na temat alfabetyzmu cyfrowego:

Law, N. et al. A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator 4.4.2., 2018. Dostępny w UIS UNESCO: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/ip51-global-framework-reference-digital-literacy-skills-2018-en.pdf> [dostęp 23.05.2021]

SPRAWDZENIE ZROZUMIENIA TREŚCI

1. Pracownicy powyżej 45 roku życia są mniej skłonni do korzystania z nowych technologii z powodu braku odpowiedniej wiedzy.

PRAWDA FAŁSZ

2. Starsi ludzie korzystają z takich narzędzi i serwisów jak Internet czy smartfony, po części dlatego, że wiedzą, jak z nich korzystać.

PRAWDA FAŁSZ

3. Środowisko sprzyjające nabywaniu umiejętności czytania i pisania odnosi się do kontekstów, warunków i możliwości, które są szczególnie motywujące i sprzyjają nabywaniu oraz wykorzystywaniu umiejętności czytania i pisania.

PRAWDA FAŁSZ

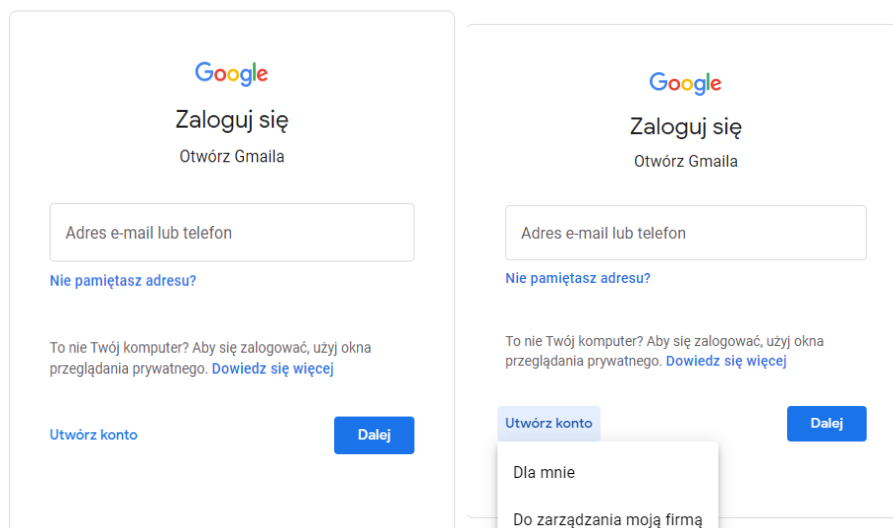
ROZDZIAŁ 3. WYKORZYSTAJMY WIEDZĘ W PRAKTYCE

ĆWICZENIE 1. STWÓRZ KONTO E-MAIL

Email (ang. electronic mail) jest systemem, który wysyła wiadomości pomiędzy komputerami podłączonymi w sieci, np. do Internetu. Termin ten odnosi się również do samej wiadomości. Wiadomość e-mail jest zazwyczaj przesyłana pomyślnie w ciągu kilku sekund, a odbiorca ma do niej dostęp i może na nią odpowiedzieć w każdej chwili. Elastyczny i skuteczny system, jakim jest poczta elektroniczna, znacząco zmienił sposób, w jaki pracujemy i się komunikujemy. Każdego dnia wysyłane są miliardy wiadomości.

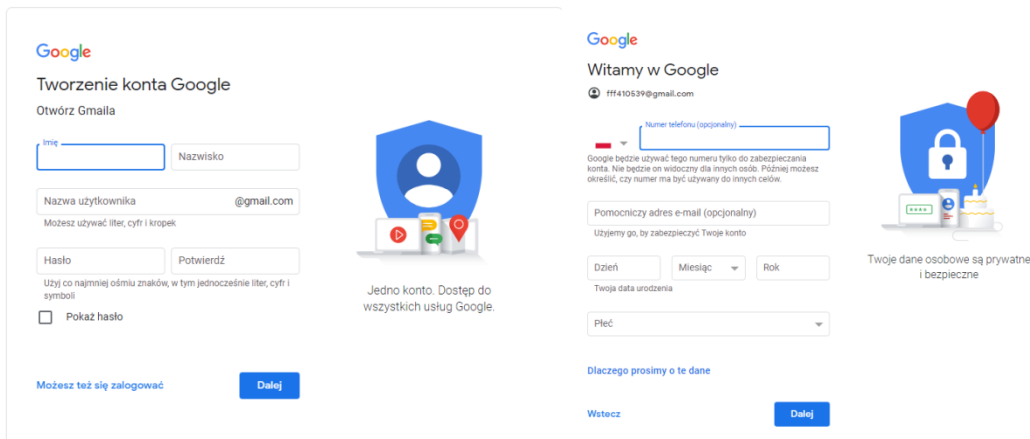
Krok 1. Uruchom preferowaną przez siebie przeglądarkę.

Krok 2. Wejdź na stronę www.gmail.com.

Krok 3. Wybierz „Utwórz konto – Dla mnie”

Krok 4. Pojawi się okienko rejestracji. Podaj niezbędne dane.

Krok 5. Będziesz mógł wybrać opcje odzyskiwania konta. Jest to potrzebne, jeśli pojawi się jakiś problem. Podaj datę urodzenia i opcjonalnie kilka dodatkowych informacji.

Krok 6. Przejrzyj warunki korzystania z usługi i Politykę Prywatności Google, wybierz „Zgadzam się”, a następnie naciśnij „Utwórz konto”.

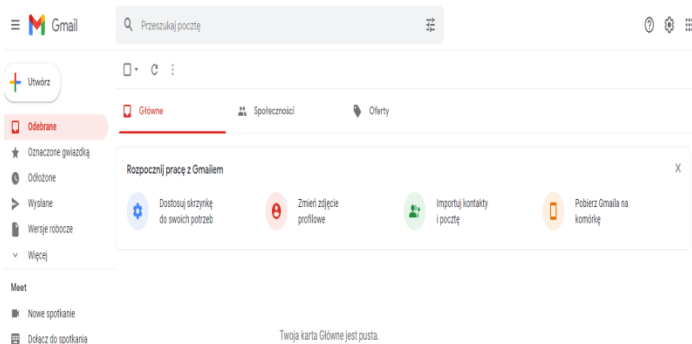
Prywatność i warunki

Publikujemy [Warunki korzystania z usług Google](#), by poinformować Cię, czego możesz się spodziewać, korzystając z naszych usług. Klikając „Zgadzam się”, wyrażasz zgodę na te warunki.

W [Polityce prywatności Google](#) opisaliśmy, jak traktujemy informacje, które są generowane, gdy korzystasz z usług Google.

Zawiera ona również informacje o tym, dlaczego przetwarzamy dane – na przykład w celu realizacji uzasadnionych interesów. Stosujemy przy tym odpowiednie środki ochrony Twojej prywatności. Oznacza to, że przetwarzamy Twoje dane w takich celach, jak:

- świadczenie, utrzymywanie i ulepszanie naszych usług, tak by zaspokajały potrzeby użytkowników;
- opracowywanie nowych produktów i funkcji, które są przydatne dla naszych użytkowników;
- poznawanie sposobu korzystania przez użytkowników z naszych usług w celu utrzymania i ulepszania ich działania;
- dostosowywanie naszych usług w celu zwiększenia wygody użytkowników;
- prowadzenie działań marketingowych informujących użytkowników o naszych usługach;
- dostarczanie reklam, dzięki którym wiele naszych usług jest dostępnych bezpłatnie (w przypadku reklam spersonalizowanych pytamy Cię o zgodę);
- wykrywanie oszustw i zapobieganie im, a także rozwiązywanie innych problemów dotyczących oszustw, nadużyć, bezpieczeństwa i kwestii technicznych;

Krok 7. Właśnie założyłeś konto Gmail. Zacznij go używać!

Email wykorzystywany jest w różnych celach, takich jak kontaktowanie się z przyjaciółmi, członkami rodziny, wymiana wiadomości ze współpracownikami i partnerami, pozyskiwanie informacji oraz ubieganie się o pracę, staże i stypendia. W zależności od celów, wysyłane przez Ciebie wiadomości będą różnić się pod względem formalności, odbiorców i pożądaných rezultatów.

ĆWICZENIE 2. NAPISZ MAILA DO SWOJEGO KOLEGI SZKOLNEGO

Prześlaz swojemu szkolnemu koledze, że właśnie założyłeś konto pocztowe.

Drogi Janie!

To mój pierwszy mail.....

Pozdrawiam,

Piotr

Krok 1. Kliknij „Utwórz” w lewym górnym rogu.

Krok 2. Po prawej stronie otworzy się małe okienko o nazwie „Nowa wiadomość”.

Krok 3. Wpisz adres email odbiorcy w sekcji „Do”.

Krok 4. W sekcji „Temat” wpisz tytuł twojego maila.

Krok 5. W pustej przestrzeni wpisz swoją wiadomość (główną część tekstu).

Krok 6. Jeśli chcesz dołączyć do maila plik lub zdjęcie, kliknij ikonę spinacza.

Krok 7. Otworzy się nowe okno. Znajdź dowolny plik na komputerze, po czym kliknij „Otwórz”.

Gdy wszystko będzie gotowe, wciśnij „Wyślij”.

Krok 8. Właśnie wysłałeś swojego pierwszego maila. Dobra robota!

ĆWICZENIE 3. ZNAJDŹ OPOWIADANIE NA YOUTUBE I PRZECZYTAJ JE SWOJEMU SYNOWI LUB CÓRCIE

Wyobraź sobie, że twoje dziecko prosi cię o znalezienie pewnego opowiadania , a ty nie masz w domu takiej książki. Postanawiasz więc użyć tabletu/komputera lub smartfona do znalezienia bajki na YouTube.

Krok 1. Wejdź w dowolnie wybraną przez siebie wyszukiwarkę.

Krok 2. Wpisz w pasku wyszukiwania Google „YouTube.com”.

Krok 3. W pasku wyszukiwania YouTube wpisz „nazwę opowieści dla dzieci”.

Krok 4. Z wyświetlonych wyników wybierz opowieść, którą chce posłuchać twoje dziecko .

Krok 5. Kliknij na opowieść.

Krok 6. Opowieść zacznie się wyświetlać.

ĆWICZENIE 4. JAK ZNALEŹĆ W INTERNECIE NAJBLIŻSZY BANKOMAT

Wyobraź sobie, że jesteś na wycieczce w innym mieście i nie masz przy sobie gotówki, a restauracja, w której jesz lunch nie akceptuje kart płatniczych. Postanawiasz zatem znaleźć najbliższy bankomat za pomocą twojego smartfona.

Krok 1. Uruchom przeglądarkę, która jest dla ciebie najwygodniejsza w użytkowaniu.

Krok 2. W pasku wyszukiwania Google wpisz „najbliższy bankomat”.

Krok 3. Pojawi się mapa ze wszystkimi bankomatami.

Krok 4. Kliknij na mapę.

Krok 5. Powiększ mapę i znajdź najbliższy bankomat.

Krok 6. Udaj się do bankomatu i odbierz pieniądze.

ĆWICZENIE 5. ZNAJDŹ PRZEPIS NA TRADYCYJNE ŚNIADANIE Z INNEGO KRAJU I SPORZĄDŹ LISTĘ ZAKUPÓW ZE WSZYSTKIMI POTRZEBNYMI SKŁADNIKAMI

Wyobraź sobie, że dopiero się obudziłeś i jesteś jeszcze zaspany. Czujesz głód, a w lodówce masz tylko karton mleka. Jeden z twoich przyjaciół był ostatnio na Cyprze i zaproponował, abyś spróbował tradycyjnego cypryjskiego śniadania. Postanawiasz użyć smartfona/tabletu lub komputera/laptopa, by znaleźć przepis i zrobić listę zakupów ze wszystkimi niezbędnymi składnikami.

Krok 1. Uruchom przeglądarkę, która jest dla ciebie najwygodniejsza w użyciu.

Krok 2. Wpisz w pasku wyszukiwania Google „Przepis na tradycyjne cypryjskie śniadanie”.

Krok 3. Kliknij w jeden z pokazanych wyników wyszukiwania.

Krok 4. Przykład: Tradycyjne śniadanie często składa się z oliwek, pomidorów i młodych ogórków, smażonego/grillowanego halloumi, jajek i lountzy (cypryjskiego bekonu/kiełbasy), a czasem ze świeżego, chrupiącego chleba pokrytego ziarnami sezamu. Bardzo popularne są również anari (miękki biały ser z Cypru) lub jogurt ze świeżymi owocami polany miodem.

Krok 5. Spisz listę wszystkich niezbędnych składników. (Nie jest to konieczne).

ODPOWIEDZI DO ĆWICZEŃ

Moduł 1

1 – Prawda, 2 – Prawda, 3 - False

Moduł 2

1 – Prawda, 2 – Fałsz, 3 - Prawda

Moduł 3

1 – Fałsz, 2 – Prawda, 3 - Prawda

Moduł 4

1 – d, 2 – a, 3 – b, 4 – Prawda, 5 - b

Moduł 5

1 – Fałsz, 2 – Prawda, 3 – Fałsz, 5a – Prawda, 5b – Fałsz

Moduł 6

1 – Fałsz, 2 – Fałsz, 3 – Prawda

ZAŁĄCZNIK 1 - Karta ćwiczeń - Moduł 4

Worksheet 1

“The life of the architect Antoni Gaudi”

Antoni Gaudí i Cornet is a Catalan architect who became internationally famous and recognized as one of the top exponents of modernism.

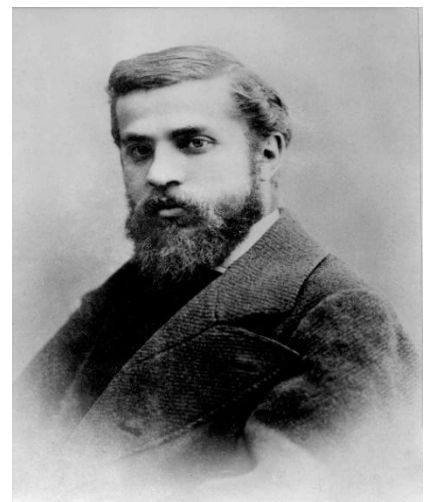
Throughout his life, **Antoni Gaudi** was a close observer of nature, seeking rationality in its forms to extract from them their full potential and usefulness to construction.

Intuitive, reflective, tenacious and a perfectionist, he had a tremendously innovative spirit.

Nowadays, most people are familiar with his colourful mosaics, natural elements and skeleton balconies, the man behind the surreal buildings and park remains mysterious in some way. Let's have a look at some interesting facts about the life of the genius that you might not know.

- **His birthplace is still controversial.**

Antoni Gaudí I Cornet was born on 25 June 1852 in Reus, according to some biographers. Although others claim, he was born in Riudoms, a small village near Reus where his family spent the summers. Despite the unknown birthplace, the following day he is baptised at San Pere Priory Church in Reus, the city where he spends his childhood.

- **Gaudí is the only one of his parents' offspring who lived beyond 35 years of age.**

He was the youngest of five siblings. But only his sister Rosa, seven years older than him, and a brother called Francesc reached adulthood. He grew up with his parents, his siblings, his grandmother Rosa la Calderera, his uncles and uncles and his friends.

His brother Francesc died at the age of 25 soon after getting his medical degree. His mother died the same year. Such a big loss affected him deeply. He lost his sister when she was 35. Besides, even his niece who lived with him and his father in the Park Güell show house died at the age of 36.

- **He was a strict vegetarian**

Since a child, he had poor health, so he chose a vegetarian approach to his health issues instead of traditional medicine.

- **He was often mistaken for a beggar, which ultimately led to his death**

A young Gaudí was a stylish young man. However, this changed as time passed. The loss of the loved ones as well as economic hardships and work troubles made him neglect his wardrobe. He was struck by a tram on one of his daily walks and didn't receive much medical attention until the next day when the chaplain of the Sagrada Família identified him. By that time, his injuries were very serious, and he passed away three days later. Why was he ignored for so long? He was mistaken for a beggar.

- **He never was a brilliant student.**

In the early years of Gaudí's secondary schooling, he received poor marks in all subjects apart from geometry and arithmetic, at which he excelled.

Gaudí officially qualifies as an architect. On presenting Gaudí's certificate to him, the director of the University of Barcelona School of Architecture, Elias Rogent, comments: "We have given this academic title either to a fool or a genius, time will show." And it did.

- **The Sagrada Família is Gaudí's posthumous success, even during construction.**

Gaudí's cathedral has been under construction since 1882 and is slated for completion in 2027. That's 145 years if anyone's counting. *"There is no reason to regret that I cannot finish the church. I will grow old, but others will come after me. What must always be conserved is the spirit of the work, but its life has to depend on the generations it is handed down to and with*

whom it lives and is incarnated."

- **Dali loved Gaudí.**

The two Catalan men shared a unique viewpoint on their craft: they both disobeyed the traditional rules of realism, and they both seemed to be exceedingly wary of the straight line.

- **He remained a bachelor**

He dedicated most of his waking hours to his craft, leaving not too much time for a partner. That was, of course, *after* his one (known) love, Josefa Moreu, didn't reciprocate his feelings.

- **He was very religious and is currently being considered for sainthood**

One theme that unified Gaudí's later life was his strong faith in Catholicism. Religious imagery appeared in a lot of his work – such as the Nativity scene at the East façade of the Sagrada Família (and of course, the entirety of the Sagrada Família itself). Such dedication to religion got him nicknamed 'God's Architect'. In 1992, the Association for the Beatification of Antoni Gaudí put in place a motion to begin the process of sainthood by the beatification of Gaudí. Today, the Vatican has yet to announce a decision.

1) Questions for discussion

- What did you know about Antoni Gaudí before reading this text?
- If you have been to Barcelona, did you see some of Gaudí's work?
- What facts about his life have struck you most?
- Do you know any other genius who didn't show great results at school?

2) Write a short story presenting Antoni Gaudí to a friend who never heard of him.

References:

<http://www.antoni-gaudi.com/early-life/>

<https://theculturetrip.com/europe/spain/articles/11-awesome-facts-you-need-to-know-about-antoni-gaudi/>

<https://www.lapedrera.com/en/architect-antoni-gaudi/man>

<https://rimasdecolores.blogspot.com/2012/07/gaudi-para-ninos.html>

Worksheet 2

Flashcards

Some of these products everyone can find in your kitchen:

<p>Rice</p> 	<p>Delta del Ebro</p>
<p>Hazelnuts</p> 	<p>Reus</p>
<p>Cheese</p> 	<p>Alt Urgell and Cerdanya</p>
<p>olive oil</p> 	<p>Siurana, Les Garrigues, Empordà, Terra Alta and Baix Ebre-Montsià;</p>

<p>Butter</p> 	<p>Alt Urgell and Cerdanya</p>
<p>Ganxet beans</p> 	<p>Vallès and Maresme</p>
<p>Pears</p> 	<p>Lleida</p>
<p>Calçots</p> 	<p>Valls</p>
<p>Clementines</p> 	<p>Terres de l'Ebre</p>

<p>Llonganissa dry-cured sausage</p> 	<p>Vic</p>
<p>Potatoes</p> 	<p>Prades</p>
<p>Chicken and capon</p> 	<p>El Prat</p>
<p>Apples</p> 	<p>Girona</p>
<p>Torró (Nougat)</p> 	<p>Agramunt</p>

Veal

the Catalan Pyrenees.

Worksheet 3

You are a couple that invites 2 other couples for lunch. In the other handout, you have the lists of the ingredients to elaborate a main course and a dessert. Please, choose one of each that you would like to prepare for the lunch. The drinks, appetizers, coffee/tea option is up to you. Once you have set up the menu, please, calculate the budget you need taking into account the price of the ingredients (see handout 3), their measurements and the number of the diners.

*When calculating the price, don't take into account small portions of the ingredients that you might have at home, like oil, salt, pepper or some other spices, herb blends etc.

You are a family of four (parents and 2 teenagers). You invite another family of 3 (parents and a teenager) for Sunday lunch. In the handout 2, you have the lists of the ingredients to elaborate a main course and a dessert. Please, choose one of each that you would like to prepare for the lunch. The drinks, appetizers, coffee/tea option is up to you. Once you have set up the menu, please, calculate the budget you need taking into account the price of the ingredients (see handout 3), their measurements and the number of the diners.

*When calculating the price, don't take into account small portions of the ingredients that you might have at home, like oil, salt, pepper or some other spices, herb blends etc.

You are 4 roommates that decide to invite your 4 common friends for lunch. In the handout 2, you have the lists of the ingredients to elaborate a main course and a dessert. Please, choose one of each that you would like to prepare for the lunch. The drinks, appetizers, coffee/tea option is up to you. Once you have set up the menu, please, calculate the budget you need taking into account the price of the ingredients (see handout 3), their measurements and the number of the diners.

*When calculating the price, don't take into account small portions of the ingredients that you might have at home, like oil, salt, pepper or some other spices, herb blends etc.

Worksheet 4

Ingredients for your meals (an example of one meal, each worksheet should include 2 main recipes of the main course and 2 of the desserts, so that the students could choose one of each)

Seafood paella.

Ingredients (8 serves):

24 raw shell-on king prawns (500 g)
 g rice
 g monkfish (cut into chunks
 400 g can chopped tomatoes
 g mussels, cleaned
 g frozen peas
 rge onion (finely chopped)
 rlic cloves (sliced)
 sp olive oil; 2 tsp smoked paprika
 nch of saffron
 dful parsley leaves, roughly chopped

For the stock

lf seafood broth
 400 g can chopped tomatoes
 ion; 6 garlic gloves; 1 tbsp olive oil

Flan (creamy custard dessert
 topped with caramel)

Ingredients (4-6 serves):

4 eggs (L size)

500 ml milk

100 g sugar

For the caramel topping

80 g sugar

200 ml milk

Escalivada

Ingredients (4 serves):

1 eggplant
1 red pepper
2 onions
3 tomatoes
1 bulb of garlic
Coarse salt; olive oil

Crema Catalana

Ingredients (6 serves):

500 ml whole milk
7 egg yolks
100 g sugar
20 g corn flour
½ lemon; ½ orange; ½ stick of
cinnamon; 1 vanilla pod

Worksheet 5

Price list of the ingredients (a list of all the ingredients needed for the recipes priced per unit (with its measure indicated) or per kilo and all the other things that might be needed for the lunch, like drinks, bread etc.) e.g.:

Product	Measure unit	Price in €
Milk	Carton (1 L)	0.80
Red Wine	Bottle (750 ml)	4
White wine	Bottle (750 ml)	3.5
Soda (Coca-Cola, Fanta)	Bottle (1.5 l)	1.8
Beer	Can (125 ml)	0.35
Water	Bottle (1.5 l)	0.6
Shell-on king prawns	1 kg	10
Mussels	1 kg	2
Onions	1 kg	0.98
Garlic	4 (a set of 4 bulbs)	1.5
Red pepper	1 piece	0.50
Eggplant	1 piece	1.2
Tomatoes	1 kg	1.5
Frozen peas	Pack (500 g)	1.2
Chopped tomatoes	Can (400 g)	1.5
Bread	A loaf	1.2
Frozen baby brad beans	Pack (500 g)	1.1
Rice	Pack (500 g)	2.1
Seafood broth	Carton (1 l)	1.5
Eggs	Dozen (L size)	1.65
Sugar	1 kg	0.9

**ZAŁĄCZNIK 2 - Wytyczne dotyczące opracowywania
i realizowania programów edukacyjnych dla osób
starszych o niskim wykształceniu
i niskich kwalifikacjach**

*To oczywiste, że mamy coś do
powiedzenia,
a dzięki tekstom można nauczyć się
słów
(M.K., uczestnik programu dotyczącego
zwalczania analfabetyzmu i funkcjonalnego)*

Wprowadzenie

W dobie kryzysu sanitarnego i ekonomicznego wywołanego przez COVID okazało się, że jego „ofiarami” są ludzie, którym brakuje biegłości w czytaniu i pisaniu oraz którzy nie radzą sobie z wieloma aspektami w codziennym życiu. Przestali oni pracować lub zostali zwolnieni z pracy, przez co stanowią zagrożenie dla edukacji szkolnej swoich dzieci. W przeciwieństwie do bardziej wykształconych rodziców, osoby dotknięte analfabetyzmem funkcjonalnym nie są w stanie pomóc swoim dzieciom w nauce, pełniąc rolę „domowych nauczycieli”. Stało się oczywistym, że osoby o niskim wykształceniu, posiadające niskie kwalifikacje nie mogą przeciwdziałać szkodliwemu wpływowi czynników osobistych, rodzinnych, szkolnych i społecznych na dzieci (Blaya, 2010). Co więcej, wiele osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym wierzy fake newsom.

Okazuje się, że programy na temat walki z analfabetyzmem mogą pomóc w naprawie stosunku tych osób do czytania, pisania i matematyki... w pracy i życiu codziennym. W ramach projektu LearnersMot2 zostaną poruszone trzy kwestie: (1) Jak umiejętność czytania i pisania wpływa na pracę osób starszych i ich codzienne życie? (2) W jaki sposób można rozwijać podstawowe umiejętności w życiu codziennym i zawodowym? (3) W jaki sposób programy dotyczące nauki czytania i pisania mogą wpłynąć na zaangażowanie osób starszych w dalszą naukę? Nasz poprzedni projekt – LearnersMot – udowodnił, że starsi pracownicy, którzy nie posiadają dostatecznych umiejętności czytania i pisania, są rzadko zapraszani do udziału w

programach edukacyjnych. Natomiast kiedy zostaną nakłonieni do wzięcia w nich udziału, doświadczają dobrych i złych momentów, które wpływają na ich *gotowość do nauki...*

Dlatego trzeba ich stale motywować do kontynuowania nauki z korzyścią dla nich samych, dla firm i dla całej społeczności. Z tego powodu zaangażowaliśmy się w tworzenie projektu LearnersMot 2.

Wspólne dojście do rozumienia słów i pojęć może pomóc w tworzeniu specjalnych narzędzi edukacyjnych i zauważeniu wspólnych cech tych osób. Powinno to podnieść jakość projektu LearnersMot2, jego działań i rezultatów. Część kluczowych pojęć została już omówiona w Deep In 1 (np. definicje alfabetyzmu/analfabetyzmu funkcjonalnego itp., kompetencje, zdolności językowe itp.) Dlatego też zachęcamy do zapoznania się również z materiałem Deep In 1.

Pojęcia te będą stanowić podstawę poniższych oraz innych działań/celów projektu:

- przekształcenie pojedynczych technik i metod motywowania w ciągły proces motywacyjny w zakresie czytania, pisania, liczenia i innych podstawowych umiejętności;
- ustanowienie powiązań pomiędzy użytkownikami końcowymi (starszymi pracownikami o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach) a ich środowiskiem społecznym i zawodowym poprzez promowanie umiejętności czytania, pisania i liczenia oraz wzmocnienie integracji społecznej przezwyciężając ich wstyd i poczucie winy;
- wybranie najbardziej powszechnych środowisk/obszarów/działań, z którymi osoby dotknięte analfabetyzmem funkcjonalnym mają styczność w życiu codziennym: praca, zakupy, zdrowie, korzystanie z komputera w życiu codziennym;
- poprawa umiejętności liczenia, tj. matematyka stosowana w życiu codziennym: używanie liczb w kontekście, szacowanie i obliczanie, posługiwanie się pieniędzmi, przewidywanie wzorów i powiązań, rozumowanie proporcjonalne, rozumowanie przestrzenne itp.;
- wspieranie rozwoju umiejętności informatycznych jako nowych podstawowych kompetencji zwiększających wszystkie inne; pogłębianie podstawowych umiejętności

językowych w mowie i piśmie, umiejętności poznawczych i kulturowych, komunikacyjnych i społecznych, umiejętności liczenia oraz umiejętności informatycznych niezbędnych w obecnych czasach zarówno w pracy, jak i w życiu codziennym;

- pogłębianie umiejętności uczenia się, skierowane do edukatorów osób dorosłych i ich uczniów;
- oferowanie możliwości socjalizacji technologicznej i edukacji pracownikom o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach, rozwijając w ten sposób uczenie się interakcji między dorosłymi uczniami a komputerami, jak również umiejętności społeczne;
- udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej uczącym się w środowisku edukacji nieformalnej poprzez ocenę ich wiedzy opartej na rozwiązywaniu problemów.

W ciągu ostatnich 30 lat grono dorosłych uczniów zmieniło się ze względu na rozwój demograficzny i tworzące się społeczeństwo informacyjne. Wielu odbiorców nietradycyjnych uzyskało dostęp do edukacji, a wśród nich pracownicy o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach w wieku powyżej 45 lat.

Nisko wykształceni i nisko wykwalifikowani pracownicy, tak jak wszyscy inni, muszą radzić sobie w zmieniającym się świecie, w którym podział pracy jest coraz mniej zauważalny, a firmy kładą coraz większy nacisk na świadczenie usług, gdzie od każdego pracownika wymaga się bardziej złożonych umiejętności. (LearnersMot Deep In 1). O jakich umiejętnościach mówimy?

Umiejętności podstawowe, tj. słuchanie, czytanie, pisanie, umiejętności komunikacyjne i poznawcze, umiejętności kulturowe, społeczne, cyfrowe i umiejętność liczenia. Właściwie nie ma alfabetyzacji bez podstawowych umiejętności. W programach na dotyczących alfabetyzmu nie mogą być one rozpatrywane oddzielnie, ale raczej wspólnie, po kilka na raz.

Obok **umiejętności** (podstawowych) istnieją **kompetencje** (PIAAC) i **biegłość**, przy czym ta ostatnia odnosi się do stopnia kompetencji, jaki dana osoba osiąga. (Schlaihner, 2018)

I. Alfabetyzm funkcjonalny - definicje i potrzeba świadomości

Pojęcie alfabetyzmu funkcjonalnego zostało po raz pierwszy zdefiniowane przez Williama. S. Gray'a na potrzeby UNESCO jako szkolenie dorosłych w zakresie samodzielnego spełniania wymagań stawianych im w zakresie czytania i pisania. (Cospers, Russell, 2021).

Obeenie alfabetyzm funkcjonalny dotyczy nabywania odpowiednich umiejętności werbalnych, poznawczych i liczbowych w celu osiągnięcia praktycznych celów w warunkach specyficznych dla danej kultury.

Na szczeblu globalnym, wielu badaczy omówiło już pojęcie *alfabetyzmu funkcjonalnego*. Collins i O'Brien (2003) twierdzą, że alfabetyzm funkcjonalny może być postrzegany jako minimalne umiejętności potrzebne do zaspokojenia potrzeb osobistych i społecznych w edukacji ogólnej.

W raporcie UNESCO (2011) „The Current Literacy Situation in the World” (na temat analfabetyzmu na świecie) wyrażono pogląd, że alfabetyzm funkcjonalny to przewidziane minimalne wymagania dla edukacji podstawowej, obejmujące umiejętności potrzebne w rutynowych sytuacjach domowych, wiedzę o innych kulturach i możliwość rozwijania cech osobistych, takich jak własne pomysły i wolność. Raport ujawnia ponadto, że pomimo głębszych analiz alfabetyzmu funkcjonalnego, niewiele zrobiono w tej sprawie, aby sformułować oficjalną teorię lub stworzyć jego definicję krajową/międzynarodową. W raporcie wyrażono również pogląd, że organizacje międzynarodowe uznały szersze rozumienie alfabetyzmu funkcjonalnego, które obejmuje „sumienność”, praktykę doskonalenia umiejętności czytania i pisania, uczenie się przez całe życie, moralność oraz nabywanie umiejętności w zakresie informacji, komunikacji i technologii.

Freire (1973) wskazuje, że alfabetyzm funkcjonalny jest postrzegany jako proces, dzięki któremu można osiągnąć świadomość i zdolność postrzegania, które mogą być wyrażone poprzez język i działanie.

Zgodnie z tą ideą, w raporcie UNESCO (2011) wskazuje się dalej, że

alfabetyzm funkcjonalny to szereg umiejętności i kompetencji poznawczych, afektywnych i behawioralnych, które pozwalają jednostkom żyć i pracować, dzięki którym osoby mogą rozwijać swój potencjał, podejmować kluczowe i świadome decyzje oraz skutecznie funkcjonować w społeczeństwie w kontekście swojego środowiska i szerszej społeczności.

Freire (1972) uważał, że zanim nauczy się dorosłych analfabetów czytać, należy im pomóc przezwyciężyć bierne rozumienie i rozwinąć coraz bardziej krytyczne rozumienie rzeczywistości. Zaproponował, że takie uświadomienie może być osiągnięta poprzez *aktywną pedagogikę krytyczną i pedagogikę dialogu*.

Dialog jest środkiem do osiągnięcia świadomości. Uświadomienie polega na tym, aby jednostka zmieniła swoje postawy, percepcję lub przekonania. Innymi słowy, jednostki nie mogą zaakceptować tego, że rzeczywistość społeczna nie może być kwestionowana i zmieniana. Krytyczne rozumienie sytuacji prowadzi do krytycznego działania. (Freire, 1972)

Tak więc *poznanie uczniów i odbiorców kształcenia*, jak również ich specyficznych cech stało się jednym z podstawowych pojęć w edukacji dorosłych. Aby opracować i zrealizować skuteczne programy dla edukatorów jako bezpośredniej grupy docelowej oraz nisko wykształconych i nisko wykwalifikowanych starszych pracowników jako pośredniej grupy docelowej, potrzebna jest wiedza o tych grupach docelowych, którą zdobyć można poprzez obserwację i dialog z nimi.

Nie jest łatwo znaleźć grupy osób dotkniętych alfabetyzmem funkcjonalnym, które się uczą, ponieważ osoby te starają się ukrywać swoje braki.

II. Jak czuje się osoba dotknięta analfabetyzmem funkcjonalnym

W LearnersMot1 analfabetyzm funkcjonalny był badany z różnych perspektyw, ale głównie pod względem psychologicznym, kulturowym i socjologicznym, czyli z perspektywy *uwarunkowań życiowych prowadzących do analfabetyzmu funkcjonalnego* u osób dorosłych. Te warunki życiowe mogą charakteryzować się brakiem emocjonalnego wsparcia ze strony rodziców, dużą rodziną, w której nie poświęcano wystarczającej uwagi każdemu z dzieci osobno i ich indywidualnym potrzebom, długotrwałą chorobą i nieobecnością w szkole, zmianami w życiu, izolacją, dysleksją (wiązącą się z odmienną neurologiczną organizacją mózgu i językiem neurologicznym), nauką w szkole, która nie była praktyczna, przedwczesnym kończeniem szkoły, by pomóc rodzicom w pracy, długimi przerwami w kontaktach społecznych itp. Powodów, dla których ktoś może znaleźć się w sytuacji analfabetyzmu funkcjonalnego jest wiele. (Deep In 1)

Takie osoby chodziły do szkoły, chciały się uczyć, ale nikt tak naprawdę nie nauczył ich, jak się uczyć, a tak ważni dla nich osoby -dorośli, np. nauczyciele itp. nie doceniali ani dzieci ani ich nauki. Dlatego złe wspomnienia szkolne powstrzymują ich od uczenia się nawet przez całe życie.

Z drugiej strony, *niesprawiedliwość społeczna* na różnych poziomach, z którą rodziny muszą sobie radzić (kiepska sytuacja ekonomiczna, niski poziom społeczno-kulturowy, stygmatyzacja itp.) wzmacniają analfabetyzm funkcjonalny jednostek. Życie na zasiłku socjalnym, wąski społeczno-kulturowy habitus ¹ stygmatyzacja mogą przyczynić się do tego, że dorośli „są dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym”.

Istnieją dowody na to, że w ciągu życia możemy zarówno nabywać jak i utracić umiejętności, co jest zjawiskiem indywidualnym. Możemy zwiększać swoje umiejętności aż do wczesnego wieku średniego. W połowie życia osiągają one stały poziom. Wzrost umiejętności czytania,

¹ W socjologii habitus obejmuje społecznie rozwinięte nawyki, umiejętności i dyspozycje. Jest to połączenie kultury zbiorowej i historii osobistej, które kształtują ciało i umysł. (Pierre Bourdieu)

pisania i liczenia po zakończeniu obowiązkowej edukacji może być wynikiem poprawy umiejętności pracownika w trakcie zatrudnienia. Natomiast spadek umiejętności w starszym wieku jest prawdopodobnie związany z procesem starzenia się, ale może również świadczyć o zmniejszeniu wykorzystania tych umiejętności. (David Mallows i Jennifer Litster, 2016)

Zmniejszenie problemu analfabetyzmu funkcjonalnego nisko wykształconej i nisko wykwalifikowanej siły roboczej może przynieść korzyści wszystkim: jednostkom, ich rodzinom, firmom i całemu społeczeństwu.

III. Istotne teorie dotyczące uczenia się

Gdy zajmujemy się uczniami dotkniętymi analfabetyzmem funkcjonalnym, potrzebne są solidne fundamenty z zakresu teorii edukacyjnych, by projektować, dostarczać i oceniać programy edukacyjne.

Ze względu na swoją zmienną rolę społeczną, edukacja osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym nigdy nie powinna być rozumiana jako zwykłe przekazywanie wiedzy, ale raczej jako *zbiorowe konstruowanie wiedzy*.

W powszechnej opinii projektowanie naszych materiałów edukacyjnych powinno opierać się na ramach pojęciowych. Teorie mają służyć jako forma odniesienia dla partnerów projektu i edukatorów, by zdecydować, jak najlepiej pomóc uczniom dotkniętym analfabetyzmem funkcjonalnym w osiągnięciu sukcesu².

Istnieje wiele *teorii dotyczących uczenia się*, które mogą stanowić podstawę do opracowania materiałów edukacyjnych i wdrożenia programów edukacyjnych w tym projekcie. Celowo wybrano tylko niektóre z nich w oparciu o nasze praktyczne obserwacje tego, jak uczą się

² W Słowenii Ana Krajnc nazwała kursy na temat alfabetyzmu funkcjonalnego „kursami, dzięki którym można odnieść sukces w życiu”.

osoby dorosłe o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach oraz nasze podejście do ich uczenia się metodą prób i błędów.

Kognitywna teoria uczenia się

Kognitywna teoria uczenia się jest dla nas istotna, ponieważ podkreśla znaczenie indywidualnego działania, a także zmiennych społecznych i środowiskowych w kształtowaniu odpowiedniego zachowania i budowaniu zarówno *wiedzy merytorycznej*, jak i *słabo rozwiniętych umiejętności samoregulacji*. Na początku uczniowie dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym muszą wiedzieć, jakie działania należy podjąć podczas uczenia się. Trzeba im powiedzieć, *jak mają się uczyć*, wyjaśnić nawet najprostsze rzeczy, takie jak to, że potrzebują papieru i długopisu, gdy uczestniczą w zajęciach. Dlatego dopiero gdy zrozumieją pierwsze kroki, można wprowadzić zasady samoregulacji, uczenia się w parach itp.

Konstruktywizm

Uczenie się poprzez doświadczenie, jak również *uczenie się przez pytania i nauczanie problemowe* są charakterystyczne dla koncepcji nauczania konstruktywistycznego. Zasady leżące u podstaw konstruktywizmu, zgodnie z którymi uczniowie tworzą wiedzę poprzez zaangażowanie w środowisko, w którym żyją, pozwalają na stosowanie kreatywnych metod nauczania.

Lew Wygotski postrzegał uczenie się i rozwój jako proces społeczny, w którym uczniowie wrastają w życie intelektualne osób z ich otoczenia, podczas gdy

uczenie się jest procesem, w którym uczniowie stopniowo „przejmują dla siebie wiedzę i umiejętności, które rozwinęli w interakcji z innymi i za pomocą narzędzi kulturowych”.

Narzędzia kulturowe mogą być różnorakie. Są nimi: język, symbole, kalendarze, różne procesy, sztuka, mapy, pismo, przybory do pisania, technologia i maszyny; zasadniczo każde narzędzie, fizyczne lub symboliczne, którego ludzie używają, aby przystosowywać się do swojego środowiska. Poprzez ekspozycję na narzędzia kulturowe i ciągłe korzystanie z nich,

dochodzi do przywłaszczenia³. Teoria konstruktywizmu jest istotna dla działań projektu LearnersMot2, ponieważ

większość uczniów dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym było wystawionych na wpływ swojego mało wymagającego i wąskiego środowiska społecznego i kulturowego, co na dłuższą metę mogło uczynić z nich analfabetów funkcjonalnych, osoby mniej elastyczne i obawiające się zmian.

Programy dotyczące zwalczania analfabetyzmu powinny być zatem zaprojektowane tak, by **zwiększać obecność narzędzi kulturowych**. Wszystkie wyżej wymienione teorie wymagają interakcji z normami, znakami, symbolami i narzędziami kulturowymi i wszystkie wymagają dostępu do większej wiedzy niż ta, którą uczniowie aktualnie posiadają.

Teoria uczenia się przez doświadczenie

David Kolb, będąc zainteresowany tym, jak ludzie się uczą, opublikował w 1984 r. swój **model stylów uczenia się**. Znaczna część teorii Kolba na temat **uczenia się przez doświadczenie** - człowiek najlepiej uczy się poprzez doświadczenie - dotyczy *wewnętrznych procesów poznawczych* uczenia. Zdaniem Kolba, uczenie się ma miejsce wtedy, gdy przyswajane są abstrakcyjne pojęcia, takie, które można elastycznie stosować w różnych sytuacjach, gdy można je przenosić. Podobnie szeroko dyskutuje się na temat *wiedzy, umiejętności i kompetencji*. Findeisen (2015) twierdzi, że kompetencje nabywamy tylko wtedy, gdy zdobyte umiejętności i wiedza mają zastosowanie w realnych sytuacjach życiowych, a abstrakcyjne pojęcia dotyczące zadań i obowiązków w pracy pojawiły się i zostały rozwinięte do tego stopnia, że mogą być przekazywane innym. Tak więc nie wystarczy umieć zbudować mur z cegieł, trzeba jeszcze znać zasady efektywnego budowania i umieć o nich opowiadać; kiedy potrafimy opisać nie tylko jak, ale także dlaczego, po co się buduje itd., wtedy możemy się nazwać ekspertami i stwierdzić, że posiadamy kompetencje. W teorii Kolba jest jednak pewne przeoczenie, o którym warto wspomnieć. Kolb nie mówi o osobie znajdującej się w centrum

³ Narzędzia kulturowe to także alfabet, paradygmaty werbalne, organizacja formularzy (imię, nazwisko, data urodzenia, organizacja listów, tekstów itp.), aplikacje komputerowe, systemy, które zdejmują z nas ciężar ciągłego myślenia i podejmowania decyzji. Grupa osób nisko wykształconych uczących się języka angielskiego nie znała paradygmatów werbalnych takich jak I am, you are, he/she is.... (ja jestem, ty jesteś, on, ona jest). Ich znajomość jest ważnym narzędziem kulturowym.

procesu uczenia się, ani o jej cechach. Podczas gdy osoby wykształcone nie potrzebują doświadczenia *w uczeniu się przez działanie* i mogą od razu zacząć wykorzystywać swoje zdolności poznawcze - na przykład czytając książkę, oglądając film lub rozmawiając z ekspertem - osoby o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach muszą zastosować umiejętności, wykonać zadanie i zastanowić się nad nim dopiero później. Należy o tym pamiętać podczas opracowywania i realizacji programu edukacyjnego dla osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym.

Osoby o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach muszą najpierw wykorzystać nabyte umiejętności, wykonać zadanie, a następnie zastanowić się nad nim w sposób abstrakcyjny. W ten sposób się uczą.

Ci, którzy chcą zrozumieć, jak uczą się osoby o niskim wykształceniu, mogą zapoznać się z wieloma innymi teoriami dotyczącymi uczenia się i przekonać się, że nauka jest złożoną czynnością, która wymaga obserwacji i stosowania podejścia opartego na metodzie prób i błędów w odniesieniu do osób uczących się, programów i ich realizacji. Stwórzmy więc naszą własną definicję uczenia się spośród wielu innych, które mogą odpowiadać naszym celom.

Uczenie się to proces, w którym człowiek doświadcza względnie trwałej zmiany w myśleniu, działaniu, postawie i ogólnie w zachowaniu. Aby uczenie się zaistniało, musi nastąpić zauważalna lub możliwa do oszacowania zmiana. Pojawia się ona, gdy osoba wykorzystuje swoje zdolności poznawcze, ciało, emocje i zmysły, gdy jest wystawiona na wpływ grupy uczącej się i różnych „narzędzi kulturowych”. Chcąc ułatwić uczenie się grupie uczniów o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach, metody stosowane przez edukatora powinny być nastawione na rozwiązywanie problemów, eklektyczne, ukierunkowane na sytuacje życiowe uczniów i wyzwania, przed którymi są stawiani.

IV. Motywowanie do nauki osób starszych o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach

W LearnersMot1 byliśmy zainteresowani tym, jak znaleźć **początkową motywację do nauki** u nisko wykształconych i nisko wykwalifikowanych uczniów w wieku 45+. Teraz chcielibyśmy omówić, jak **w sposób ciągły i stały motywować starszych pracowników do pozostania w procesie uczenia się**. Istnieją jednak pewne kluczowe momenty, w których motywowanie uczniów wymaga szczególnej intensywności:

- kiedy są oni zapraszani do skorzystania z oferty edukacyjnej, edukator musi być przygotowany na zmierzenie się z ich niechęcią (zobacz Motivating Lucy);
- kiedy uczniowie zapisują się na kurs, zaczynają się uczyć, ale chcą jak najszybciej zrezygnować z nauki;
- kiedy nauka staje się dla nich bardziej wymagająca;
- kiedy uczniowie muszą poradzić sobie z trudnymi wydarzeniami życiowymi;
- kiedy uczniowie nie lubią innych członków grupy.

Co więcej, uczniowie motywują się wzajemnie do kontynuowania nauki i powinni być do tego zachęceni.

Edukatorzy powinni „zapomnieć” o programie nauczania lub uczynić go tak elastycznym, jak to tylko możliwe i zmieniać go w razie potrzeby. Powinni **zacząć od tego, co uczniowie już znają** lub od **skupienia się na ich wyższych potrzebach psychospołecznych** (potrzeba szacunku, przynależności itp.) Podejście do uczniów poprzez **sztukę** może mieć na nich pozytywny wpływ.

W miarę możliwości nauka będzie ukierunkowana na zainteresowania, potrzeby i aspiracje uczniów. Aby pobudzić motywację do nauki, należy zacząć nauczanie od przedstawienia sytuacji rzeczywistych, wykraczając jednak poza tzw. uczenie się sytuacyjne, które koncentruje się na zadaniach praktycznych, a nie na poszczególnych uczniach.

V . Rola edukatorów dorosłych w stosunku do uczniów dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym

Twórcy programów edukacyjnych i edukatorzy dorosłych uczniów o niskim wykształceniu powinni **tworzyć warunki do nauki** odpowiadające możliwościom, potrzebom, życzeniom i oczekiwaniom swoich uczniów. Problem polega na tym, że osoby o niskich kwalifikacjach w większości nie wiedzą, czego potrzebują, pragną lub oczekują, ani nie są świadome posiadanej przez siebie nieodkrytej wiedzy.

Dorośli mają bardzo konkretne doświadczenia życiowe, które determinują ich działania. **Doświadczenia edukacyjne** edukatorów osób dorosłych powinny wywodzić się z **doświadczeń życiowych ich uczniów** oraz integrować nowe elementy z istniejącymi sposobami interpretacji. Nieodkryta jeszcze wiedza zostaje wzmocniona, a uczniowie uczą się więcej niż wcześniej. (Alheit i Hoernings, 1989)

Dlatego też niezbędne są **metody skupiające się na uczniu**, jak również wykorzystanie **różnych miejsc do nauki**.

Edukatorzy osób dorosłych powinni najpierw dowiedzieć się, czego i w jaki sposób uczniowie się nauczyli. Uczniowie będą ich podstawowym źródłem wiedzy, nawet jeśli nie są świadomi wiedzy, którą zdobyli wcześniej w ramach nieformalnego uczenia się. Edukatorzy dorosłych kierują ich myślenie we właściwym kierunku, pytają o ich uczucia, obserwują ich mowę ciała.

Edukatorzy osób dorosłych powinni potrafić zachować krytyczny dystans wobec treści i elementów wiedzy, których uczą. Nie wszystkie sytuacje będą możliwe do wykorzystania, nie każda sytuacja będzie miała wymiar dydaktyczny w zorganizowanym programie edukacyjnym. Powinni stale pamiętać o kontekście, w jakim wiedza będzie wykorzystywana przez uczniów o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach.

Kompetentny edukator osób dorosłych potrafi interpretować wymagania i ograniczenia związane z realną pracą lub sytuacjami z życia codziennego, wykorzystując przy tym różne źródła.

VI. Jak postępować z uczniami dotkniętymi analfabetyzmem funkcjonalnym?

Jako metodę wybrano „*biografię*” lub *historię życia*, która nie jest obca profesjonalnemu nauczaniu. Jest ona związana z klasycznym zadaniem edukacji dorosłych, jakim jest towarzyszenie dorosłym w ich podróży przez całe życie. Współcześnie styl życia wydaje się być trudniejszy, a w dzisiejszych czasach życiorys zawodowy staje się mniej ważny niż kiedyś.

Ważne stały się inne biografie niż życiorys zawodowy, dlatego *programy edukacyjne służące zwalczaniu analfabetyzmu funkcjonalnego muszą być poświęcone zarówno biografiom życiowym, jak i życiorysom zawodowym.*

Metoda o nazwie historia życia wydaje się szczególnie wartościowa dla osób dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym. „Historia życia to podejście przyszłościowe, które pomaga osobom dorosłym dowiedzieć się tego, co tak naprawdę już wiedzą”. Odkrywają kiedy, jak i czego nauczyli się w przeszłości oraz odnajdują, co ich motywuje do szukania nowych możliwości edukacyjnych w przyszłości.

„**Poprzez rozmowę w grupie i proces pisania** uczniowie nie tylko poznają swoje doświadczenia związane z uczeniem się, ale także wzmacniają **krytyczne myślenie i współpracę wewnątrz grupy**” (Dominicié, 2000). Co więcej, wgląd w siebie nie powinien być zaniedbywanym aspektem uczenia się.

Połączenie uczenia się z codziennymi sytuacjami to kolejne istotne działanie mające na celu dotarcie do uczniów dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym.

Definicja każdej sytuacji składa się z trzech parametrów: *przestrzeni, czasu i scenariusza*.

Przestrzeń może być różna: *intymna, prywatna* lub *publiczna*. Różne rodzaje przestrzeni wymagają różnych działań i różnych aktów mowy oraz typów komunikacji. Uczniowie dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym nie są jednak pod tym kątem „wielojęzyczni”.

Mówiąc o **czasie**, określa się go jako *osobisty*, związany z daną osobą (dzielony z bliskimi), albo *określony społecznie* - przez kalendarze, harmonogramy, cykle różnego pochodzenia.

Scenariusz opiera się na rozpoznaniu typowych procesów i czynności, które często nazywane są **rutynami**. Rutyny pomagają w organizowaniu życia i planowaniu. Wiele istotnych tematów do nauki pojawia się podczas rozmowy z uczniami na temat ich codziennej rutyny, np. odkrywanie związków lub nieodkrytej wiedzy i umiejętności, na których można się oprzeć, rozpoczynając nową działalność gospodarczą itp.

Uczenie się będzie związane z *codziennymi, rutynowymi sytuacjami życiowymi lub zawodowymi* uczniów.

Każda codzienna lub rutynowa sytuacja, w szczególności w pracy, może być określona przez

- (1) okoliczności i zadania do wykonania;
 - (2) interakcje językowe;
 - (3) środowisko przestrzenno-czasowe;
 - (4) osobę, uczniów i ich cechy.
- (Javeau, 2011)

W codziennych sytuacjach osoby dotknięte analfabetyzmem funkcjonalnym dbają o to, by ukryć swój analfabetyzm, ale jakiegokolwiek zmiany zachodzące w tych sytuacjach mogą zachwiać ich równowagę. Nie mogą już polegać na mądrości lub zdrowym rozsądku swoich rodziców, ani na własnym doświadczeniu, są przerażone. Dla uczniów dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym zmiany są zniechęcające.

W LearnersMot 2 *interesujemy się* tym, jak dorośli dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym **spędzają czas**. Szczególnie interesować nas będzie ich życie codzienne, czynności rutynowe i sytuacje w pracy. *Życie codzienne lub codzienna rutyna* składają się na to, w jaki sposób ludzie zwykli działać, myśleć i czuć *na co dzień*.

Życie codzienne może być opisane jako rutynowe, naturalne, zwyczajne lub *normalne i jest istotnym elementem programów dotyczących analfabetyzmu*. *Sytuacje, z którymi borykają się dorośli w codziennym życiu mogą być podobne, ale powinny być analizowane indywidualnie dla każdego ucznia*.

W tym projekcie będziemy analizować życie codzienne i sytuacje, w których znajdują się dorośli dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym, opierając się na socjologicznych teoriach życia codziennego. (Javeau, 2011)

Nasza cywilizacja przestała opierać się na **obserwacji**, ale w relacjach z osobami o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach, taka kontrola prowadzona przez edukatorów i animatorów jest niezbędna. Wnikliwa obserwacja jest potrzebna pracownikom, menedżerom osobistym, edukatorom dorosłych i animatorom, aby *zidentyfikować* osoby *dotknięte i analfabetyzmem funkcjonalnym*, zachęcić ich, porozmawiać z nimi, dostrzec ich **mocne i słabe strony**, a także ich **emocje** (strach, niepokój, wstyd, powracający ból społeczny z przeszłości)⁴.

Identyfikacja dorosłych dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym nie jest łatwa, ponieważ rozwinęli oni szereg strategii, aby ukryć swoje braki przed oczami innych.

W ramach projektu LearnersMot2 zostanie opracowany podręcznik oraz kurs z modułami dla edukatorów dorosłych, którzy są zaangażowani w edukację pracowników 45+ o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach. Edukatorzy chcą **zachęcić** swoich podopiecznych do skorzystania z oferty edukacyjnej, wyzwalając w nich **pierwotną motywację do nauki** oraz

⁴ Ból społeczny to taki, który odczuwa się w przypadku odrzucenia przez grupę. John T, Cacioppo William Patrick(2008) Loneliness. Human Nature and the Need for Social Connection (Natura ludzka i potrzeba więzi społecznych)

zachęcić uczniów do niezaprzestania nauki. Moduły tego kursu będą służyć jako źródło wiedzy i inspiracji. Będą one przeznaczone dla edukatorów osób dorosłych, ale nie będą stosowane bezpośrednio przez odbiorców końcowych - starszych uczniów. „To by się ze sobą kłóciło” - powiedział prowadzący kurs, który zajmował się historiami życia osób dorosłych dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym, chcących poprawić swoje umiejętności **czytania, pisania i mówienia**, a tym samym **więzi ze społeczeństwem**.

Ważne jest, aby edukatorzy osób dorosłych stosowali **metodę eklektyczną** i tworzyli **małe grupy** liczące od czterech do sześciu osób, które mogą sobie nawzajem pomagać i poprawiać swoje zdania. Rola grupy i nauczania rówieśniczego jest kluczowa dla *rozwoju umiejętności słuchania, czytania, pisania, narracji, umiejętności poznawczych, społecznych, kulturowych i cyfrowych*.

Rówieśnicy i edukator lub animator pomagają każdemu członkowi grupy uczniów *zrozumieć i wypowiedzieć się, czytać i pisać* bez obawy, że zostanie oceniony (bezpieczne warunki nauki). Niezwykle ważne jest stworzenie **bezpiecznych warunków nauki**, w których nikt nie jest oceniany.

Właściwie nie ma takiego narzędzia, którego można użyć bezpośrednio. Wręcz przeciwnie, edukator osób dorosłych musi dysponować szerokim obrazem tego, nad czym mógłby pracować (treści) i w jaki sposób (metody), przy czym **powinien dostosować sposób nauczania do czasu, danej chwili, każdej osoby**.

Poprzez pisanie uczniowie ustanawiają więzi pomiędzy swoim życiem i środowiskiem społecznym. Zasadniczo, edukatorzy osób dorosłych powinni zadbać o stworzenie bezpośredniej relacji pomiędzy uczniami a ich **środowiskiem społecznym**. Jakąkolwiek metodę zastosuje edukator, musi ona **odnosić się** do życia uczących się, powinna pomagać im w **rozwiązywaniu problemów** w ich życiu, wspierać ich w **nawiązywaniu relacji ze środowiskiem** i w pełni cieszyć się z życia również poza domem, rodziną i miejscem pracy.

Dlatego też uczniowie powinni odkrywać swoje środowisko społeczne, zawodowe, kulturowe lub naturalne poprzez czytanie, mówienie, pisanie i działanie. Pisanie wynikające z potrzeby pisania uświadamia ludziom znaczenie alfabetyzacji.

Integrowanie się poprzez uspołecznioną narrację. Uczniowie rozmawiają w grupie, a jeszcze lepiej, jeśli mogą opowiedzieć o swoim **stosunku do uczenia się, czytania i pisania** osobom spoza swojej grupy. Może to być grupa młodych ludzi w szkole (zawodowej), którzy nie rozumieją, dlaczego uczenie się jest ważne i będzie istotne w ich przyszłym życiu. Tworząc więzi międzypokoleniowe, zabierając grupę dorosłych uczniów do innej, mającej ten sam problem z uczeniem się, opowiadaniem, pisanem, można zaktywizować obie grupy.

Oto przykład **narracji „uspołecznionej”**.

„Kiedy byłem mały, byłem niegrzeczny i ciągle wdawałem się w bójkę. Zdarzyło mi się nawet tak pobić dwóch chłopców, że trafili do szpitala. Nie jestem z tego dumny. Ciągle sprzeciwiałem się nauczycielom. Nikt nie chciał mieć ze mną nic do czynienia. Trafiłem do specjalnego zakładu. [...] Kiedy dostawałem listy od mojej dziewczyny, musiałem prosić siostry, żeby mi je czytały. To było upokarzające. [...]. Gdy żona wysłała mnie po zakupy i poprosiła o sałatkę, to musiałem ją narysować; tak samo z mlekiem - rysowałem karton mleka. Było mi głupio. [...] Nie umiałem przeliterować swojego adresu. [...] W pracy chyba się sprawdzałem, bo dali mi jakieś plany do czytania. Nie miałem kogo zapytać... Nie potrafiłem ich rozszyfrować. Teraz jest mi dobrze z tym, że się uczę. Mam obecnie 25 lat i nadszedł czas, żebym się.... uczył. Więc ucz się, ucz się, żeby nie popełniać moich błędów...”

Narracja osobista jest sposobem wykorzystania języka lub innego symbolicznego systemu do **nadania wydarzeniom z różnych miejsc** (praca, dom, bar) czasowego i logicznego porządku [...] w celu zapewnienia spójności pomiędzy przeszłością, teraźniejszością i niezrealizowanym jeszcze doświadczeniem (Ochs, E., Capps, L., 2001).

Kiedy zmieniasz otoczenie, twoja narracja również się zmienia, tak samo jak zmienia się twoja perspektywa na wydarzenia, kiedy rozmawiasz z kimś innym, lub w innym momencie itd.

Osoby dotknięte analfabetyzmem funkcjonalnym mają trudności z włączeniem rozmówcy i okoliczności do swojej narracji. Filozof z dziedziny literatury, Michaił Bachtin, twierdzi, że „narracja (mówiona) zawsze *rozwija się na granicy dwóch świadomości, dwóch podmiotów!* Co więcej, **narracje mówione** są narracjami innego „gatunku” niż te pisane, które „pochłaniają”, „trawiają”, przekształcają codzienny rodzaj konwersacji”. Ważne jest, że uczniowie zaangażowani w programy dotyczące alfabetyzmu mogą ćwiczyć na wiele sposobów - w lingwistyce nazywane jest to tekstem (tekst pisany, mówiony, wykonywany). Angażują się w narrację mówioną, ale także w narrację pisemną, a nawet wykonywaną na scenie, jednocześnie pogłębiając swoje rozumienie samego tekstu. (Dentith, 1995)

Wiedza nie może być przekazywana, jest ona tworzona wspólnie, a teksty pisane przez uczniów muszą mieć znaczenie. To, czego nie mogli powiedzieć w przeszłości, mogą powiedzieć teraz w ramach programu edukacyjnego.

Co więcej, możliwe jest kształtowanie *stosunku do czytania i pisania* poprzez rozmowy o tym, co uczniowie czytali, pisali, jak ich rodzice i dziadkowie odnosili się do czytania i pisania. Można wykorzystać wspomnienia związane z czytaniem i pisanem. Aby zilustrować ten punkt, dowiedz się, jaka była pierwsza i ostatnia praca pisemna, za którą uczniowie zostali ocenieni? Wspomnienia prowadzą do innej perspektywy, a w sytuacjach społecznych istnieją bezpośrednie związki między czytaniem i mówieniem.

Umiejętność liczenia

Różne są opinie na temat uczenia się, uczniów, przedmiotów itp. Ponadto, dorośli uczą się matematyki w bardzo różnych sytuacjach, a matematykę uważa się za *narzędzie, system, albo sposób na rozwiązywanie problemów*. Pogląd na matematykę oparty na rozwiązywaniu problemów jest najkorzystniejszy dla uczniów dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym. (Sommer, 2020).

Wszelkie procesy poznawcze , a w szczególności uczenie się, odnoszą się do sytuacji. Tak więc sytuacyjne uczenie się może być postrzegane jako **forma aktywności, kontekstu i kultury**,

przy czym kontekstem są *głównie czynności życia codziennego*. Co więcej, uczenie się powinno być ukierunkowane na **rzeczywisty kontekst**.

Inspiracji można szukać w obrazkowych książeczkach do matematyki dla dzieci, gdzie przedstawione są sytuacje z życia dzieci, z których mogą uczyć się matematyki. Sytuacje w książkach należy analizować, omawiać, odgrywać itd.

Podobnie jak wszystkie inne umiejętności, nabywanie umiejętności liczenia jest związane z życiem codziennym. Skoro tak uważa sam edukator, to znaczy, że uznaje on, iż **uczenie się ma miejsce podczas interakcji**. Co więcej, koncepcja świata fizycznego, jaką przyjmują edukatorzy, odpowiada również ich idei uczenia się matematyki. Polega ona na postrzeganiu rzeczywistości w sposób subiektywny lub obiektywny.

Umiejętność liczenia jest złożona już sama w sobie, a jej związki z większością obszarów i czynności życia codziennego nie są dobrze zbadane (zdrowie, zarządzanie czasem, relacjami społecznymi, geografia, czytanie map, urządzenia cyfrowe itp.) Niskie umiejętności liczenia u dorosłych mogą przejawiać się w nieumiejętności czytania tabel, wypełnianiu formularzy, niepoprawnym czytaniu rozkładów jazdy, czy obliczaniu, złym rozumieniu wykresów liniowych itp.

Temu ostatniemu problemowi można zaradzić poprzez liczne *gry edukacyjne*, gry planszowe itp., które dorośli dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym mogą później wykorzystać do zabawy ze swoimi dziećmi.

Za pomocą takich gier można poprawić co najmniej cztery obszary wiedzy matematycznej, takie jak: rozpoznawanie cyfr, liczenie, porównywanie wielkości liczbowych, rozumienie osi liczbowej.

Dorośli dotknięci analfabetyzmem funkcjonalnym powinni dokonywać odkryć matematycznych, aby lepiej integrować się w życiu codziennym, wykorzystywać materiały i czas we właściwych proporcjach.

Rozpoznawanie i obserwowanie sytuacji z życia codziennego. Aby włączyć matematykę w życie codzienne uczniów, twórcy programów i edukatorzy powinni obserwować ich życie, rozpoznawać sytuacje i czynności z nim związane (gotowanie, naprawianie, nakrywanie do stołu, np. zadanie polegające na liczeniu naczyń i sztućców dla każdej osoby przy stole, lub liczenie liczby gości, a następnie całej liczby naczyń, sztućców itp.) Niezbędne jest, aby edukator zauważał sytuacje, które mogą stymulować uczenie się matematyki (Peter-Koop/Grüßing, 2007). Można zebrać zdjęcia uczniów, na których znajdują się w sytuacjach związanych z liczeniem, przestrzenią i formą, wzorami i strukturami, ilościami i miarami, prawdopodobieństwem, datami ⁵.

Umiejętności cyfrowe

W rozproszonych społeczeństwach, w których żyjemy, istnieje wiele podziałów. Są one nie tylko cyfrowe, ale właśnie tymi należy się zająć, szczególnie w krajach o **niskim indeksie gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI)**. Niektórzy starsi pracownicy i uczniowie, niezależnie od tego, czy są dobrze wykształceni, czy nie, dobrowolnie odcinają się od nowych technologii, a tym samym od zrozumienia funkcjonowania współczesnego świata. Umiejętności cyfrowe, jako podstawowe umiejętności oparte na „**biografii technicznej**” ⁶ danej osoby, wspierają rozwój wszystkich innych umiejętności. Mogą być skuteczne w przypadku starszych uczniów, sprawiając, że poczują się oni usamodzielnieni i będą mieć większą kontrolę nad własnym życiem. Umiejętności cyfrowe pomagają im w relacjach z rodziną, kolegami w pracy, społecznością, a nawet poza nią. Ułatwiają niezależny dostęp do usług publicznych i prywatnych. Brak dostępu do technologii może marginalizować osoby starsze, pracowników o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach, osłabiając ich role ekonomiczne i społeczne, a wzmacniając zależność od innych. Rozwijanie umiejętności cyfrowych poprzez edukację nie powinno być oderwane od treści edukacyjnych, tylko zintegrowane z nimi (także we wszystkich modułach edukacyjnych zawartych w programie edukacyjnym dla edukatorów), który opracujemy w ramach projektu LarnersMot2.

⁵ <https://opentextbc.ca/introductiontosociology2ndedition/chapter/chapter-8-media-and-technology/>

⁶ Biografia techniczna obejmuje socjalizację za pomocą urządzeń technicznych, takich jak radio, telewizor, telefon, sprzęt gospodarstwa domowego, samochód itp.

Podsumowanie

Edukacja dorosłych dotkniętych analfabetyzmem funkcjonalnym ma na celu przede wszystkim integrację społeczną poprzez czytanie, pisanie, opowiadanie, liczenie, przy jednoczesnym zaszczepieniu tych umiejętności w ich środowisku zawodowym, społecznym i kulturowym. Kształcenie wymaga *połączenia nauki i dydaktyki zorientowanej na realne sytuacje życiowe*. Konieczne jest stworzenie takich sytuacji nauczania i uczenia się, które mają potencjał edukacyjny. **Programy edukacyjne powinny obejmować** określenie posiadanej przez uczących się wiedzy zdobytej podczas pełnienia różnych ról społecznych oraz rozwijanie podstawowych umiejętności w oparciu o uczenie się sytuacyjne. Należy stosować metody rozwiązywania problemów, które dotyczą wyzwań, z jakimi muszą sobie radzić starsi pracownicy o niskim wykształceniu i niskich kwalifikacjach. Edukatorzy powinni pomagać uczniom dotkniętym analfabetyzmem funkcjonalnym w odkrywaniu siebie, wychodzeniu z domu i życiu społecznym.

Bibliografija i literatura uzupetnijača

Alheit, P., Hoernings, E. (1989) *Biographisches Wissen : Beiträge zu einer Theorie lebensgeschichtlicher Erfahrung*. Frankfurt/Main, New York: Campus Verlag.

Alheit, P. (1994) *Taking the Knocks: Unemployment and Biography: a Qualitative Analysis*. London: Cassel.

Alheit, P. et al (1995) *The Biographical Approach in European Adult Education* Vienna: Verband Wiener Volksbildung.

Collins, J.W., O'Brien, N.P. (Eds.) (2003) *Greenwood Dictionary of Education*. Westport, CT: Greenwood.

Blaya, C. (2010). *Décrochages scolaires. L'école en difficulté*. De Boeck: Bruxelles.

Cosper, R. *The Teaching of Reading and Writing* by William S. Gray. *Journal of Developmental Reading*, vol. 1, no. 1, 1957, pp. 55–57. JSTOR, www.jstor.org/stable/40017241. Available on 14 01. 2021.

Die Entwicklung mathematischen Denkens in Kindergarten und Grundschule: Beobachten - Fördern - Dokumentieren. Offenburg: Mildenerger, S. 150-159.

Dominicié, P. (2000) *Learning from our Lives*. San Francisco: Jossey-Bass.

Dentith, S. (1995) *Bakhtinian Thought. An Introductory Reader*. London, New York: Routledge.

Findeisen, D. (1997). Kaj napravi manj izobražene odrasle drugačne?. *Andragoška Spoznanja*, 3(1), 27-29. <https://doi.org/10.4312/as.3.1.27-29>

Findeisen, D. (2015) Competencies in Adult Education. Where Do We Stand?

<http://www.utzo.si/wp-content/uploads/2015/08/Competencies-in-adult-education.pdf>

Findeisen, D. Competencies or culture of adult educators, this is now the question. In: 8th Adult Education Colloquium: Education and Training of Teachers in Adult Education, Ljubljana, 22-23. October 2004.

Freire, P. (1970). Cultural Action for Freedom. [Cambridge], Harvard Educational Review.

Freire, P. (1973). Education for Critical Consciousness. New York, Seabury Press.

Javeau, C. (2011) Sociologie de la vie quotidienne. Paris: PUF

Kaufmann J.C. (1989) La Vie ordinaire. Voyage au cœur du quotidien Paris: Greco.

Kolb, D.A. (1984): Experiential learning: Experience as the source of learning and development Englewood Cliffs, New York: Prentice Hall.

Mallows, D. Litster, J. (2016) How can we motivate adults to engage in literacy and numeracy learning? Future of Skills & Lifelong Learning Evidence Review Foresight, Government Office for Science.

Mercure, D. (1995) Les Temporalités sociales. Paris : L'Harmattan.

Motivating Lucy: <https://www.youtube.com/watch?v=exlbyzgKDck&feature=youtu.be>

Ochs, E., Capps, L. (2001) Living Narrative. Creating Lives in Everyday Storytelling. Cambridge, Massachusetts, London, England: Harvard University Press.

Peter-Koop, Andrea (2006): Mathematische Bilderbücher - Kooperation zwischen Elternhaus, Kindergarten und Grundschule. In: Grüßing, Meike/Peter-Koop.

Peter-Koop, Andrea/Grüßing, Meike (2007): Mit Kindern Mathematik erleben. Velber: Lernbuch Verlag.

Pineau, G: Illéttisme et scolarité, Histoires de vie. Tours ; Laboratoire des Sciences de l'Education Université de Tours. Available on 15/01/2020

https://www.canal-u.tv/video/profession_formateur/01_illettrisme_et_scolarite.670

Salvator, H. (1995) Les Formes élémentaires de la vie quotidienne. Paris: PUF.

Schlaiher, A. (2008) PIAAC: A new strategy for assessing adult competencies. International Review of Education. Springer.

Sommer, M. (2020) Beliefs matter in numeracy education, An interview with Sonja Beeli. Elm Magazine. Adult education and Numeracy and Finance. 30/o8/2020.

UNESCO (2011) on 'The Current Literacy Situation in the World'

Windisch, H. (2015) Adults with low literacy and numeracy.skills: A literature review on policy intervention. OECD. Education Working Papers, No. 123, OECD Publishing, Paris

Hiszpania
www.edensol.eu

Słowenia
www.upi.si

Cypr
www.eurosc.eu

Słowenia
www.utzo.eu

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Polska
www.oic.lublin.pl

УНИВЕРЗИТЕТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“
ШТИП

Macedonia
www.ugd.edu.mk

Autorzy pragną podziękować specjalistom, ekspertom i edukatorom zaangażowanym w realizację projektu.

www.learnersmot2.eu

Projekt współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej Erasmus+. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska oraz Narodowa Agencja Programu Erasmus+ nie ponoszą odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.